

Senesis

Avong Ahi mumon tounah vasi

Senesis 1:1–2:3

1 ¹En avong mulamu,^a Ahi mumon out nesa ka out netan. ²En avong enek, out netan vi heite hon, tounah tovuol ien. Atas vil koe out vasi, ka out vi mankoli. Ka ninin onen Ahi mul nesa en atas. ³En avong enek, Ahi viteni vit, “!Maen meneai vakistal!”^b Ka meneai kistal. ⁴Ahi lesi keke meneai tahos, ka mumoni muka ran mankoli. ⁵Meneai enek, kei ling isen vi ‘Meneai;’ ka mankoli, ling isen vi ‘Vongien.’ Vongien va, meneai mai, koanek vi avong tai.

⁶Evus, Ahi viteni vit, “!Maen mesaiuai tai vatiti vas atas vakeka out valu!”^c ⁷Ka kistal suval koa viteni. En sakien koanek, Ahi mumon mesaiuai tai ka lingi luhu en atas koa mul netan ka oai koa mul nesa en mahmah keil. ⁸Ka mesaiuai enek, ling isen vi ‘Teilang.’ Vongien va, meneai mai, koanek vi avong elu (2).

⁹Evus, Ahi viteni vit, “Maen atas koa mul netan vamai en out vatas, ka atan hemai hekikistal rani.” Ka kistal suval koa viteni. ¹⁰Atan, kei ling isen vi ‘Atan,’ ka atas koa mai out tas, ling isen vi ‘Atas.’ Ka Ahi lesi keke lutahos. ¹¹Evus, kei viteni vit, “Maen out netan valing tounah keil vamoul ien: koakeil iling utite, koakeil iling aneite, ka koakeil ison heite koa utite mul ien.” Ka kistal suval koa viteni. ¹²Sakini, out netan vitehiteh en tounah houlu tateisav. Ka Ahi lesi keke atahos. ¹³Vongien va, meneai mai, koanek vi avong etel (3).

¹⁴Evus, Ahi viteni vit, “Maen tounah keil koa aritin ikistal en teilang avoumon meneai hersuvaltei vongien. Itie lat avong keil ka sua keil, ka itie lati mun avong mal ten tounah keil ikistal ien. ¹⁵Keil ititin en teilang ka isan meneai ka maim hemita en out netan.” Ka kistal suval koa viteni. ¹⁶Sakini, Ahi mumon marmari laet elu: meteiai koa keih van en meneai, ka avati koa merau vatitin en vongien. Ka kei mumon hitu keil emun koa vilahil. ¹⁷Kei ling keil en teilang avatitin va mita en out netan, ¹⁸tai koa

^a 1:1 Sion 1:1 ^b 1:3 2Kor 4:6 ^c 1:6 2Pit 3:5

mukan en meneai, ka tai en vongien keke avong keilu enek luheteisav. Ahi lesi keke lutahos. ¹⁹Vongien va, meneai mai, koanek vi avong ehat (4).

²⁰Evus, Ahi viteni vit, “Maen tounah keil koa amoul ihilelau en atas. Ka maen aman keil ihilelau en teilang.” ²¹Sakini, Ahi mumon mari mesau keil ten atas ka tounah sav emun keil koa amoul amul ien. Kei mumon aman tateisav emun keil koa amuka. Ahi lesi keke atahos. ²²Kei san tokolkatien onen min keil, viteni min koakeil amul en atas vit, “Mihehas hehi houlu ka hesakin atas hehilelau en kami.” Ka min aman keil viteni vit, “Kami mun, mihehas hehi houlu ka hesakin out netan hehilelau en kami.” ²³Ka vongien va, meneai mai, koanek vi avong elim (5).

²⁴Evus, Ahi viteni vit, “Maen tounah vasi koa moul keil ikikistal en out netan: koakeil amah, ka koakeil ten eivorohus; koakeil amarite, ka koakeil avi havipi.” Ka mai kistal suval koa viteni. ²⁵Sakini, Ahi mumon keil vasi, ka lesi keke atahos.

²⁶Evus, Ahi viteni vit, “Ekek, tovoumon meatin koa hesuval iatel.^d Ka tounah sav keil ten out netan hel en hen: mesau keil ka aman keil; tirendan keil koa amah ka koakeil ten eivorohus; koakeil amarite, ka koakeil avi havipi.” ²⁷Sakini, Ahi mumon meatin, mumoni suval kei enges. Tai mumoni vi meahos, ka tamun mumoni vi ahin.^e ²⁸Ka kei san tokolkatien onen min keilu ka viteni vit, “Milhekur titamil keil ihi houlu ka milhesakin keil ihilelau en out netan. Ka niling tounah keil koa moul en out netan hel en hemil: mesau keil ten atas, aman keil koa amuka en teilang, ka tounah sav emun koa amul en out netan. ²⁹?Millesi? En out netan, namumon tounah tateisav avitehiteh: koakeil aling utite, koakeil aling aneite, ka koakeil ason heite. Keil vasi taanien. ³⁰Ka min tounah sav keil koa amoul en out netan, nasan oumunai ka ouai keil iani. Nasani min tirendan keil ten out netan ka aman keil amuka en teilang: koakeil amarite ka koakeil avi havipi.” Ka kistal suval koa viteni. ³¹Ahi les tounah vasi koa kei mumoni keke atahos imok. Vongien va, meneai mai, koanek vi avong ahetai (6).

2 ¹En saki enek, Ahi mum vasi out nesa, out netan, ka tounah vasi keil koa amul ien en avong ahetai (6). ²Ka en avong koa oulu (7), kei museh en umen onen.^f ³Sakini, kei ling koe avong oulu (7) vi votut. Veni en avong enek, asa koa mumoni en out netan evus ka kei museh en umen onen.

Mukave Ahi mumon meatin en avong mulamu

Senesis 2:4-9,15-25

⁴Koanik vi tunien usil asa kur out en avong Iahova mumon out nesa ka out netan. En avong koa Iahova mumoni, ⁵vatiai keil tovuol veah ka utiai

^d 1:26 1Kor 11:7 ^e 1:27 Sen 5:1-2; Mat 19:4; Mak 10:6 ^f 2:2 Eks 20:11; Hib 4:4,10

mun rovitehitehitei veah en out netan veni Iahova rosakintei ous vous. Ka meatin keil tovuol veah avoum revi atan. ⁶Ka en avong enek, tilep kistal ran atan ka kas vasi out netan.

⁷Evus, Iahova kur hati atan tai ka mumon meatin eni. Mumoni evus, museh en eang onen ten moulien va en vulingasin, ka meatin mouli mea.⁸

⁸En out koa ist, Iahova mumon mari ah tai en out koa avise en ‘Iden.’ Ka en out enek, kei ling meatin koa mumoni mul ien. ⁹Ka en ah koanek, Iahova sakini mormore vatiai tateisav vasi keil amoul ason heite tahos imok. Ka luhu en ah enek, vatiai elu lumul ien: tai koa heite teni kilea vasan moulien ten lisenges,^h ka tamun koa heite teni kilea vasan ileilien ten asa koa tahos ka asa koa tisa.

¹⁵Evus, Iahova ling meatin en Ah Iden, voum en atan ka valosil kati. ¹⁶Ka viteni mini vit, “Keik kokilea kovaan heiai vasi keil koa amul en ah ekok. ¹⁷Ka vatiai tas koa kilea vasan ileilien ten asa koa tahos ka asa koa tisa navong kokan heite teni, vatiai enek konaantei varei heite. Veni en hati avong koa kiani, kimat.”

¹⁸Evus, Iahova viteni vit, “Rotahostei keke meatin vato sasen. Numon meatin tamun hekatauni, ka keilu luheto out hetas.” ¹⁹Sakini, tirendan vasi keil ka aman keil koa Iahova mumon keil tuai en atan, lah ruain keil umai ven meatin enek keke valesi ka valing ise. En sise enek, keil akur ise. ²⁰Mukonek, meatin enek ling isen aman vasi keil ka en tirendan keil emun. Ka rovtin etai koa vavinvin vato vatal mini ka vakatauni.

²¹Sakini, Iahova mumon meatin meten mulong ka matil ravobong. Ka navong kei matil, kulat sin tai ten koun, ka mum revi aven eris. ²²En sin enek, mumon ahin eni, ka kuri va min meahos. ²³Ka navong meahos lesi vit, “Anatin eli, koanek suval inau varei.

Sin amumoni ran sik; aven amumoni ran avek.

Sakini, niling isen hehi ‘ahin’ veni kei kistal ran meatin.”ⁱ

²⁴Ven koanek, meahos hemea ran tata ka mama onen, ka heapil hetal min ahin onen, ka keilu luhetas.^j

²⁵Ka meahos keilu ahin lukaka hon, ka lurmemoutei eni.

Sise koa tisaen mai en out netan

Senesis 3:1-24

3 ¹En Ah Iden, tetal^k tai mul ien koa ongon kas mulin tirendan vasi keil koa Iahova mumoni. Kei mai ka vis ahin enek, “?Anatin keke

g 2:7 1Kor 15:45 h 2:9 Rev 2:7; 22:2,14 i 2:23 En selusien onen Siu keil, avise meatin en ‘is.’ Ka ahin avise en ‘issa,’ koa aneite teni vi ‘kistal ran meatin.’ j 2:24 Mat 19:5; Mak 10:7-8; 1Kor 6:16; Efes 5:31 k 3:1 Rev 12:9; 20:2

Ahi viteni min kamil vit milherkantei heiai ten vatiai vasi koa mul ekek?”

²Ka ahin vit risi mini vit, “Melkilea melvan heiai vasi keil koa mul en ah ekek. ³Ka vatte tas koa mul luhu keke Ahi vit koe vit melherkantei ka melhertokoltei. Veni munak melheani vuo melhetokoli, melhemat vare!”

⁴Ka tetal vit risi, “Koanik rovitei anatin. Milsakras milvamat. ⁵Ahi viteni mukonek veni kilea keke munak milheani, ileilien onamil hemai hesuval kei, ka milheilea asa tahos ka asa tisa.”

⁶Evus, ahin lesi keke vatiai enek tahos imok, ka heite teni mun tahos taanien. Ka en vati vasak visi vakur ileilien. Sakini kur heite koan ka kani. Evus, san koan min meatin onen, kei mun kani. ⁷Hatte tas, rendemien onealu maluv ka lukileile, ka lulei kilea suk keke lukaka hon ka lumemou veni. Sakini, lulah ou fik keil,^l lupar ruaini ka lukav koe keilu eni.

⁸En mendilah enek, luraengon Iahova mul retoun en ah. Navong luraengoni, luro suai en vatiai keil. ⁹Ka Iahova vise meatin vit, “?Meatin? ?Keik kave?”

¹⁰Ka meatin vit risi mini vit, “Naraengonuk koretoun en ah, ka nametau veni inau nakaka hon. Sakini, naro suai enuk.”

¹¹Iahova visi vit, “?Isei viteni vit keik kovakaka hon? ?Mukave? ?Keik kokan heiai koa naviteni navit konaantei?”

¹²Ka meatin viteni vit, “Ahin koa kolingi ro ral minau san heiai enek minau, nakani.”

¹³Ka Iahova vis ahin vit, “?Vensa komumoni mukok?”

Ka kei viteni mini vit, “Amot luvos nau,^m sakini nakani.”

¹⁴Evus, Iahova viteni min tetal vit, “Ven koa komumoni mukok, nisan mahien minuk kos en tirendan vasi keil ka tounah sav koa amoul. Mahien koa nasani minuk ekek: kosa hetokol keite ten moulien onom, en avong vasi keil, kikea en vangom ka vulimeas hel en ongom lises. ¹⁵Numon keik hetal min ahin, tinomil heat kamil, ka titam ka titan ahin, tine mun heat keil.ⁿ Titan keil ititi lin vatum, ka keik, kiat ale tanetan.”

¹⁶Ka Iahova viteni min ahin vit, “Numon keik kilonge hetisa navong kikir titam, eisilum hemah hemariso. Avaseini kilong mahien, ka kiles kindem kat meatin onom, ka kei hehi avat minuk.”

¹⁷Ka Iahova viteni min meatin vit, “Keik kolong ren ahin onom, ka korlong kattei nau. Kokan heiai koa naviteni minuk navit konaantei. Ven asa koa komumoni, sesendaen hel en atan.^o Sakini, en avong vasi en moulien onom, keik kum hekeih keke kumon anien keil ikistal ien. ¹⁸Oumunai tatisa hehi houlu hehitehiteh ien ka hesar koe anien am. Ka avong tei, kian anien enges ten eivorohus. ¹⁹En avetin ten umen onom,

^l 3:7 ou fik suval ouali ^m 3:13 2Kor 11:3; 1Tim 2:14 ⁿ 3:15 Rev 12:17 ^o 3:17 Hib 6:8

kikur tounah taanien heha vis ... kimat, ka kimai ris kihi atan. Veni keik, namumonuk en atan, ka kiha ris en atan.”

²⁰Meatin koa mulamu, isen ‘Adam’ koa aneite teni vi ‘meatin.’ Ka en ahin onen, kei ling isen ‘Iv’ koa aneite teni vi ‘moulien’ veni kei vi mama onen meatin vasi keil koa amoul en out netan. ²¹Ka Iahova mumon eisins omealu en hiliven tirendan ka sani min keilu lumusin koe keilu eni.

²²Lumusin evus, Iahova selus sasen vit, “Ekek, meatin mai suval iatel keke lumai lukileile en asa tahos ka asa tisa. Mukonek, tehermaentei keilu luhekur heiai tamun ran vatiai koa kilea vasan moulien ten lisenges.^p Veni munak luheani, lusakras luvamat.” ²³Sakini, Iahova sila lat keilu ran Ah Iden. Ka mumon keilu lumum en atan koa kei mumon keilu eni. ²⁴Kei sila lat keilu evus, ling angelo keil koa avise keil en ‘Sereb’ avalei kokoe meteau ten Ah Iden en usite koa ist. Ka Iahova ling naef koa ahang vilhili eni ka mul vilehiles val koe sise vaha en vatiai koa san moulien ten lisenges.

Ken mu vini tunali Ebel

Senesis 4:1-12,25-26

4 ¹Evus, Adam ro ral min ahin onen ka kei meas en titiali tai. Avong muli, ka kur titiali tai ka ling isen vi ‘Ken’ koa aneite teni vi ‘nakuri’ veni viteni vit, “Ven kataunien onen Iahova, inau nakur ehon tai.” ²Katausuk, Iv meas eris. Ka avong mai vinvin, kur titiali tamun, ka ling isen vi ‘Ebel.’

Navong lumoul lumai lumarite, Ebel mai vi meatin koa mul lei kat sipsip keil, ka Ken mai vi meatin koa mum en ah. ³Sua vahis muli ka en avong tai, Ken vit vasan ui umen onen min Iahova. Sakini lah anien tei koa luhi, ka sani vahi sanien votut onen ten masmasien min Iahova. ⁴Evus, Ebel emun kur ui umen onen koa vi moeite ten sipsip tai esen, muasi mat, ka san usiven keil tetahos vahi sanien votut onen ten masmasien vina min Ahi. Ka Iahova lele tahos en Ebel ka sanien votut onen.^q ⁵Ka en Ken ka sanien votut onen, lei seseini. Sakini, Ken tin tisa ka vurohien sakini nan langlango. ⁶Evus, Iahova viteni min Ken vit, “?Vensa komul kovuroh mukonek? ?Vensa nam langlango? ⁷Munak komumon sakien koa mal, kimai kimal en metok. Ka munak komumon sakien koa tisa, tisaen mul suai vapurunuk suval tirendan tisa tai. Tisaen enek vit vahi hetetamen en moulien onom, ka keik esuk, kuasi heha netan ka kimai kihi hetetamen eni.”

⁸Evus, Ken viteni min tunali vit, “Lovamea ran out ekek, lovoual lovahanah.” Ka navong lurokol out enek, Ken viles min tunali ka muasi mat.^r

⁹Evus, Iahova vis Ken vit, “?Tumali Ebel kave?”

Ka Ken vit risi mini vit, “Nareingeingeni. ?Inau keke nil nilei kat tuak onak?”

¹⁰Ka Iahova viteni mini vit, “?Ken, komumon sa? ?Korraengontei? !Ran tumali mul murang minau ran atan vit kihinat asa koa komumoni!⁵ ¹¹Sakini, sesendaen hel enuk keke atan hersantei mun anien minuk, veni mun ran tumali koa komu vini. ¹²Navong kiluh vis etai tounah, atan hersan kestei ui umen onom. Ka keik, lises kilohosai ran meatin sav keil ka out tato revi ien onom hetovuol.”

²⁵Sua vahis muli, **Adam** ro ral min ahin onen ka Iv meas eris ka kur titaealu tamun koa meahos. Ling isen vi ‘Set’ koa aneite teni vi ‘sani’ veni viteni vit, “Ahi san ris titiali tamun vakur vulin Ebel, koa Ken muasi mat.” ²⁶Navong Set mai mariso, kur ahin tai. Ka navong ro ral mini, ahin onen kur natnali tai ka ling isen ‘Inos.’ En hati avong enek, meatin keil avita netan min Ahi ka avise rohtoh en ‘Iahova,’^t isen kati koa vi votut.

Set, moeite onen vi Inos.

Inos, moeite onen vi Kenan.

Kenan, moeite onen vi Mahalalel.

Mahalalel, moeite onen vi Sered.

Sered, moeite onen vi Inok.

Inok, moeite onen vi Metuselah.

Metuselah, moeite onen vi Lamek.

Lamek, moeite onen vi Noah.

Ka Noah, natnali etel,

Sem, Ham ka Sevet.

Meatin keil enek aka en vatiamal onen Adam ka moulien one tetaveah. Keil akur titae houlu mok ka avilelau en out vasi. Ka houlu en keil armusiltei mun Ahi.

Tunien usil Noah

Senesis 6:5-22; 7:1-5,16-17,23; 8:15-22; 9:1-15

6 ⁵Navong meatin keil umai avi houlu en out netan, Iahova les sakien keil one rotahostei. Rendemien one vilelau en tisaen lisenges. ⁶Sakini, Iahova tin mah ven sakien one, ka longe tisa ven meatin keil koa kei mumoni. ⁷Sakini, viteni min kei sasen vit, “Koakeil namumoni ekek, nu rasilin keil ran out netan. Keil ral min tirendan keil, aman keil, ka tounah keil emun koa amoul, veni nalonge tisa houlu vis houlu mok ven keil. Tahos imok vahit marmumontei keil.” ⁸Ka meatin tanges, Iahova si veni, isen **Noah**.^u

⁹Koanik tunien usil Noah. En avong onen, kei enges vi more meatin koa musil kat Ahi en moulien onen ka sakien keil onen mutolas. ¹⁰Kei,

^s 4:10 Hib 12:24 ^t 4:26 ‘Inau NAVI’ (Eks 3:14) vi eis kati onen Ahi. Ka ven houhouen one, meatin keil avise Ahi en ‘Iahova’ koa aneite teni vi Asuv. ^u 6:8 Mat 24:37; Luk 17:26; 1Pit 3:20; 2Pit 2:5

natnali etel: Sem, Ham ka Sevet. ¹¹Ka meatin sav vasi keil en out netan artahostei en meten Ahi. Keil asakin out netan vilelau en huhuen keil. ¹²Ahi lele mita netan, ka lesi keke tounah tisa revi mok, veni tounah vasi koa amoul amusil sakien tatisa keil enges.

¹³Sakini, en avong tai, Ahi viteni min Noah vit, “Namundemi navit nu rasilin tounah vasi koa amoul, veni asakin out netan vilelau en huhuen keil. Anatin, keil vasi en out netan nu rasilini varei. ¹⁴Sakini, kumon mari sip tai koa kilea voulal. Kumoni en ai tetahos, kiti kokoteh out neim eni, ka kiting koe en koltar neim ka hae keke oai sakras vaha neim. ¹⁵Kumoni hemukok: mita ten taveah teni hehi handred tai ka hanumau elu ka halualim emun (150 m), mita ten aven hehi hanumau tai ka elim (25 m), ka mita hehina nesa hehi teindan elim (15 m). ¹⁶Hoite teni helin uriov en hap mita (½ m). Ka en out neim, kumon out toualien hetel: tai hel nesa, tai hel luhu, ka tai hel netan. Ka en valite, kumon voiteh hetas. ¹⁷Kumoni hemukonek ven inau, numon oai hemai hemarite ka hemai hetaluh koe out vasi. Ka houe, hou vasin tounah keil koa amoul en out netan. Keil vasi imatmat varei. ¹⁸Ka keik, inau numon **hatkatien takeih** hetal minuk keke nikur koe keik ka onom keil. Miheha en mari sip enek: keik, ahin onom, ka titam keil hetal min ahin one keil.

¹⁹“En mari sip enek, kikur tirendan vasi keil ka aman vasi keil helualu, tai koa meahos ka tai koa ahin. ²⁰En tounah vasi koa moul en out netan kumoni vatinetinek: elu en koakeil amuka, elu en koakeil amual, ka elu en koakeil akekelau. Kisakin keil imoul hetal min kami. ²¹Evus, kikur anien tateisav vasi keil koa hehi ami ka ae, ka kiling revi en mari sip enek.” ²²Ka Noah mum vasin tounah koa Ahi meng kati mini voumoni.”

7 ¹Navong Noah keitel telmum vasi mari sip enek, Iahova viteni min Noah vit, “Kiha en mari sip hetal min onom vasi keil. Veni inau, navotini keke keik tas en out netan komumon asa koa mal en metok. ²Kikuri hetal minuk buluk ka sipsip keil koa kokilea kovouas keil avahi ten sanien, teindan ehat (14) en tateisav keil, oulu (7) koa ihi meahos ka oulu (7) koa ihi ahin. Ka en buluk ka sipsip keil koa armutotei en metok, kikuri helu enges en tateisav keil, meahos tai ka ahin tai. ³Ka aman keil emun, kumoni vatinetinek en tateisav keil, kikur oulu (7) koa ihi meahos ka oulu (7) koa ihi ahin. Hesakini, keil vasi enek akilea imoul ka ihasi ris titae. ⁴Kumoni hemukonek veni avong oulu (7) sesuk keke nisan mari ous hous. Ous hous meneai ka vongien heha vio ... hetokol avong hanumau elu (40). Ka en avong enek, tounah sav vasi keil koa amoul koa namumon keil, inau nu lin keil ran out netan.” ⁵Ka Noah mum vasi tounah koa Iahova meng kati mini voumoni.

¹⁶Ka navong amulamun meahos keilu ahin ten tounah tateisav keil koa amoul en out netan uva neim en mari sip tuai, suval koa Iahova meng

kati, Iahova koteh kat voiteh. ¹⁷Evus, ous mus vis mus, romusehitei rokol avong hanumau elu (40). Oai vilelau en out vasi, ka sakini mari sip enek moulal eni.

²³En sise koanek, Iahova mu lin vasi tounah keil koa amoul en out netan: meatin keil, tirendan keil ka aman keil emun. Ka Noah enges sesuk mou, ral min koakeil emun amul en mari sip enek ral mini.

8 *Evus, Ahi san eang tai muhuh ka sakini oai mul memes. Muhuh, muhuh va vio ... mulin sua tai, ka out memes esuk.*

¹⁵Evus, Ahi viteni min Noah vit, ¹⁶“Keik hetal min ahin onom ka titam keitel hetal min ahin one keil, mihemea ran mari sip ekek. ¹⁷Aman keil ka tirendan vasi keil, kilokovein keil vasi isisital. Keil ihaha ika vasi out, ka ihasi titae keil ihi houlu mok.” ¹⁸Sakini, Noah keilu ahin onen, titan keil ral min ahin one keil asital. ¹⁹Tirendan vasi keil ka aman vasi keil asisital ran mari sip enek, ka keil uva ral min one keil.

²⁰Evus, Noah mumon avet tai ten sanien min Iahova, ka kur retai en buluk ka sipsip keil ka aman keil koa amuto en meten Ahi. Evus, muas keil, munit keil, ka ahang kan vasin ave keke vatie lat masmasien one mini. ²¹Ka navong vite ten sanien enek vina nesa, Iahova musi tahos ka si veni. Sakini vit sasen eni vit, “Nirsantei mun mahien en out netan ven sakien tisa onen meatin keil. Veni nakilea keke navong keil avi ehon rokol avong umat, e vati avousil sakien keil ten tisaen enges. Nirmu lintei mun tounah keil koa amoul en out netan suval koa namumoni ekek.

²²“Navat kati keke:

Kosa hetokol keite ten out netan, avong ten tounah vasi hemai hekistal:

avong taluhluhien ka avong tasuhutien,
avong ten anni ka avong out hetin,
avong ten ous ka avong ten annimes.

Ka meneai keilu vongien luhemai lises ka lisenges.”

9 ¹Evus, Ahi san tokolkatien min Noah ka ehon onen keil vit, “Titami keil ihi houlu vis ihi houlu mok hesakin out vasi netan hehilelau en keil.” ²Tounah vasi keil koa amoul en out netan imetaun kami: tirendan keil, aman keil ka mesau keil emun. Keil vasi, naling moulien one en hemi. ³Mulamu, nasan heiai ka aneite ten anien enges min meatin keil akani. Ka kosa, nisan vuseri emun min kami taanien. ⁴Ka minaantei vuseri koa ara mul veah eni veni ara vi vatte ten moulien onen.^x

⁵“Ka en usite ten ran meatin, munak meatin tai houas meatin sav hemat, inau, nisan mahien mini. Ka tirendan keil emun koa uas meatin tai hemat,

^w 9:1 Sen 1:28 ^x 9:4 Sen 9:4; Lev 17:14; 19:26; Dut 12:16,23; 15:23; Umen 15:20,29

nisan mahien emun mini. ⁶Meatin keil, namumon keil asuval nau.^y Sakini, munak meatin tai houas meatin sav hemat, kei mun, uasi hemat vare.^z

⁷“Ka kami, ek vati keke titami keil ihi houlu, hesakin keil ihilelau en out vasi netan.”^a

⁸Evus, Ahi viteni mun min Noah ka min titan keitel vit, ⁹“Ekek, inau namumon hatkatien takeih ral min kami ka ral min onami keil koa ikatau en kami. ¹⁰Namumoni mun ral min tounah vasi keil koa amoul: tirendan ka aman keil, ka tounah vasi keil koa amemea ral minuk ran mari sip enek. ¹¹Navat kati keke nirmu lintei mun tounah vasi koa amoul hetal oai. Anatin, oai hermu lintei mun out netan. ¹²Hatkatien enek, namumoni ral min kami ka tounah sav keil koa amoul en out netan, ka nitie lati hetal min metai tai. ¹³?Milesi? Naling mitiet koanik mul en mahmah ten teilang. Ka navong vasi koa meatin keil ilesi, indem kati keke hatkatien onak vi anatin. ¹⁴Sakini, navong nakav koe out netan en mahmah ten ous, mitiet emun hekistal. ¹⁵Ka navong nilesi, nindem kat hatkatien takeih onak koa namumoni ral minuk ka ral min tirendan vasi keil keke nirmu lintei mun keil en mari oai tai.”

Mukave selusien keil umai avi houlu

Senesis 11:1-9

11 ¹En avong mulamu, meatin vasi keil ten out netan aselus en selusien tas. ²Ka navong umai avi houlu vis avi houlu mok, amual en out koa ist. Amual va vio ... ales mari out tai koa vi aet koa mul en mari atan koa avise en ‘Saenar.’ Keil amundemi avit tahos keke avato ien. ³Evus, keil aviteni min keil eris avit, “!Almai! Tahos keke rehoumon brikis en tanvili koanik ka rehetan keil en avul tai hemai hekeih.” Sakini, keil amumon eim keil one en brikis keil enek ka akapil vituaini en koltar. ⁴Amumoni evus, ka aviteni avit, “Almai, rehoumon mari meteimal tai hetal min mari eim tai koa vahina nesa vatokol teilang. Koanek hesakin ir rehertasiltei ka meatin sav keil ilonglong en iser.”

⁵Evus, Iahova mita netan ka les mari meteimal ka mari eim koa vina nesa koa keil amumoni. ⁶Navong lesi viteni vit, “Telmali, meatin keil eke amul amumon marmari tounah. Keil amum out tas ka selusien one tas. Koanek vi vatte ten umen one. Ka hervitei tuetin, keil ilea um vasi asa koa iling rendemien one eni. ⁷Mukonek, tovahita netan ka tovahilehiles selusien one vasakin keil irlong kileatei keil eris.” ⁸Sakini, Iahova riti rasilin meatin keil en out netan avaha, ka armum vasitei mari meteimal enek. ⁹Sakini, avise mari meteimal enek en ‘Babilon’ koa aneite teni vi ‘vilehiles’ veni en out enek, Iahova vilehiles selusien onen meatin vasi keil ka riti rasilin keil vasi en out netan.

^y 9:6 Sen 1:26 ^z 9:6 Eks 20:13 ^a 9:7 Sen 1:28

Meatin keil arasil aro en out sav keil va vio ... meatin tai avasi en vatiamal onen Sem, natin Noah, isen Ebram.

Ahi vise Ebram keke vousili
Senesis 12:1-7; 13:5-6,9-18

12 ¹En avong tai, Iahova viteni min Ebram vit, “Kimea ran out onom, onom keil, ka teim sen tata onom. Kiha en out tai koa inau, nitie minuk.^b ²Mukonek, nisakin vatiamal onom hehi houlu mok, hemai hehi mari vangi meatin tai en out netan. Nitokol katuk ka numon isom heka vasi out ka meatin keil ilonglong eni. Ka heka enuk, tokolkatien onak heha min meatin keil ten out netan.

³ Koakeil asan selusien ten tokolkatien minuk,
inau nisan tokolkatien min keil.

Ka koakeil asesenda enuk,
numoni hetisa en keil.

Ka keik kihi sise ten tokolkatien onak
heha min vatiamal vasi keil ten out netan.”^c

⁴Sakini, navong Ebram long kat ren Iahova ka mea ran out Haran, sua onen rokol hanumau etel ka teindan elim (75). ⁵Ebram kur ahin onen, isen ‘**Serae.**’ Ka titan tunali mun musili, isen ‘**Lot.**’ Tounah vasi keil oneatel ral min slev keil one ka buluk ka sipsip keil emun eseatel koa tellei kati en out Haran avi houlu ramat. Ka tounah vasi, telsak meseini keke avakuri. Navong asak mesein tounah keil evus, amual avaha en out Kenan.

Avong telrokol out Kenan, ⁶Ebram ka meatin keil onen aka pas kantri enek va vio ... umai en out koa avise en ‘**Sekem.**’ Ka en out enek, en out koa avise en ‘**Morah,**’ amumon votevav keil one vesesal en mari vatiai tai koa matu vis matu, out koa meatin sav keil uva netan min ahi keil one ien. (En avong koanek, koakeil ten out **Kenan** avi horetan veah en out enek.) ⁷Evus, Iahova mai kistal ven Ebram ka viteni mini vit, “Atan ten out enek, nisani min koakeil ika en vatiamal onom.”^d Evus, Ebram kur mari ahat keil ka mumon ahor ten sanien keke vanit sanien votut vahina min Iahova koa mai kistal veni.

13 ⁵Titan tunali Ebram musili, isen Lot, kei ral min ahin onen, titan keil ka meatin toumien onen keil. Ka keil akur sipsip, buluk, ka nani ese keil emun. ⁶Ka ven buluk ka sipsip keil esen Lot ka Ebram avi houlu ramat, oumunai ae rovinvintei avato out vatas.^e

^b 12:1 Umen 7:2-3; Hib 11:8 ^c 12:3 Kal 3:8 ^d 12:7 Umen 7:5; Kal 3:16 ^e 13:6 En avong keil koa Ebram ka meatin onen keil aro en out Kenan, arro kattei veni amul amusil buluk ka sipsip keil ese koa amul alekat oumunai ae, sakini amumon votevav ome vesesal ven keil. Votevav ome, amumon keil en hiliven buluk ka sipsip keil ese. Ka navong e vati avaha en out sav, aling tounah vasi one en kamel ese keil uva. Keil arluhtei anien, alei kat buluk ka sipsip keil enges. Hati buluk ka sipsip keil ese akani, ka hatte koa mul, meatin sav keil avuli vuo asa kekes eni min keil en pulaoa ten veret.

⁹Ven koanek, Ebram viteni min Lot vit, “Hetahos lehetasil ekok. Keik kihiten etai hati atan koa keik em vati, ka inau, niha en out sav.”

¹⁰Lot lei rahat out, ka les Oaisal Sodan ka hou keil koa amul vesesal veni va rokol meteimal ten out Soar. Lesi tahos imok suval Ah Iden koa Iahova luhi,^f vuo suval atan ten out **Isip** koa Oaisal Nael mul ien. (En avong koanek, Iahova romu rasilintei veah taon ten out **Sodom** ka **Komorah**.) ¹¹Sakini Lot kur out vasi koa vesesal ven Oaisal Sodan vi onen enges. Ven koanek, keilu luka rasil en out enek, ka Lot mea va en out ist ral min tounah keil onen. ¹²Ebram ro nges en out Kenan, ka Lot vita mumon votevav keil onen vesesal en taon ten out Sodom. ¹³Ka meatin keil ten out enek asak kalkali ka tisaen one houlu en meten Iahova.

¹⁴Navong Lot va ran Ebram, Iahova viteni min Ebram vit, “En out koa koro ien kisepat, kilele rahat out vasi keil. ¹⁵Out vasi keil enek koa komul kolesi, nisani minuk hetal min vatiamal keil koa ika venuk. Hehi onami enges lises ka lisenges.^g ¹⁶Vatiamal keil onom koa nisani minuk hehi houlu vis hehi houlu mok. Suval meatin sakras vahuli nehi atan vasi keil ten out netan, hesakras vahuli vasin onom keil. ¹⁷Ekek, kiha kual kiles atan vasi keil enek ven inau nisa vasi minuk.” ¹⁸Sakini Ebram mea va ral min onen keil, uva vio ... arokol out Hibron. Ka amumon votevav keil ome en out koa avise en ‘Mamre,’ vesesal en mari vatiai koa matu vis matu, out koa meatin sav keil uva netan min ahi keil one ien. Ka en out enek, Ebram kur mari ahah keil ka mumon ahor ten sanien ka munit sanien votut vina min Iahova.

Ahi mumon hatkatien takeih ral min Ebram

Senesis 15:1-6; 16:1-3,15-16

15 ¹Evus, Iahova selus min Ebram en leisanien tai vit, “Ebram, konametautei. Nikur koe keik en avong keil takeih ka nisan sanien tai minuk koa hemarite mok ven longkatien onom.”

²Ka Ebram vit risi mini vit, “?Iahova, sanien koanek hekataunau hemukave, veni titiali onak tovuol veah? Meatin koa vi houlu en teim onak hekur vasi tounah onak navong nimat, isen Eliesar ten out Damaskas. ³Anatin, kei koa vi slev enges onak koa avasi en teim onak hekur vasi tounah onak veni korsan etai titiali minau.”

⁴Evus, raengon Iahova selus eris mini vit, “Slev Eliesar enek herkurtei vulum ka tounah vasi keil onom. !Vuo! Ehon kati onom, kei enges hekur vulum ka tounah vasi keil onom.” ⁵Evus, Iahova mulamuni va hae ka vit, “Kilele hehina nesa en teilang ka kihuli vis hitu keil. Kosakras. Ka vatiamal keil onom isuval hitu keil enek.”^h

^f 13:10 Sen 2:10 ^g 13:15 Umen 7:5 ^h 15:5 Rom 4:18; Hib 11:12

⁶Sakini, Ebram ling demkatien onen en hatkatien onen Iahova. Ka ven koanek, Iahova si veni ka les moulien onen mal en meten.ⁱ

16 ¹Sua houlu muli, ka **Serae** koa vi ahin onen Ebram, rokur etai titaealu. Ka kei kur slev tai koa vi ahin **Isip**, isen **Hakar**. ²Ka Serae viteni min meatin onen vit, “Iahova sakinau nasakras makur ehon. Sakini, keik kikir ahin toumien onak ka kimatil hetal mini. Vahesa nakilea makur etai ehon heka eni vahi titaralu.” Navong Ebram longe, maeni. ³Sakini, Serae san Hakar mini ka kei kuri. Koanek kur out avong aro en out Kenan sua halualim (10).

¹⁵Avati vahis muli, ka Hakar kur titan Ebram, ka kei ling isen ‘Ismael’ koa aneite teni vi ‘Ahi raengoni.’^j ¹⁶En avong koanek, Ebram, sua onen vi hanumau ehat ka ahetai mun (86).

**Ahi viles isen Ebram mai vi Ebrahim ka san sakien ten vekahoi mini
keke vatie lat hatkatien takeih onealu
Senesis 17:1-6,9-27**

17 ¹Navong Ebram, sua onen vesesal vatokol handred tai (99), Iahova kistal veni ka viteni mini vit, “!Inau, navi Ahi ten keihoen! Kilong kat nau ka lises kumon tounah koa mal en metok. ²Num ris **hatkatien takeih** hetal minuk ka numon vatiamal keil koa hekistal enuk hehi houlu mok.” ³Ebram malingling mini, nan rokol atan. Ka Ahi vit risi mini vit, ⁴“Inau namumon hatkatien koanek ral minuk: navat kati keke vatiamal keil onom imai ihi mari vangi meatin houlu. ⁵Sakini, isom hervitei mun ‘**Ebram|Ebrahim**,’ ka hehi ‘**Ebrahim**’ veni numonuk kiji mari avu onen mari vangi meatin houlu.^{k l} ⁶Nisakin vatiamal keil koa ikistal ika enuk imai ihi mari kantri keil, ka keil koa imai ihi asuv houlu keil.”

⁹Ka Ahi vit risi min Ebrahim vit, “Hatkatien takeih onak, keik kusil kati, keik hetal min vatiamal onom keil koa ikatau enuk. ¹⁰Keik ka onom keil mihemaeni mivoumon vekahoi min ehon vasi keil onami.^m ¹¹Ekek, navong mihoumon vekahoi en ehon keil onami, hetie lati keke mimusil hatkatien takeih oralu. ¹²En avong keil koa hemai, koakeil en kami koa avi meahos iha en vekahoi navong avong one vi oulim (8). Slev onami keil koa mikuri en out sav ral min titae keil koa avasi en teim onami. ¹³Keil vasi iha en vekahoi. Mukonek, out koa amumon vekahoi eni en avemi hetie lati min meatin keil vasi keke mimusil kat hatkatien takeih

ⁱ **15:6** Rom 4:3; Kal 3:6; Tiem 2:23 ^j **16:15** Kal 4:22 ^k **17:5** En selusion onen Siu, keil ‘Ebram,’ aneite teni vi ‘mari avu.’ Ka ‘Ebrahim,’ aneite teni vi ‘avu onen mari vangi meatin houlu.’ ^l **17:5** Rom 4:17 ^m **17:10** Umen 7:8; Rom 4:11

onak koa reingeingeni vavus. ¹⁴Munak meatin etai hervatei en vekahoi, hervitei mun meatin tai onak, veni kei rolong kattei hatkatien takeih onak.”

¹⁵Ka Ahi vit risi min Ebram vit, “Ahin onom, kirvisetei mun en ‘**Serae**.’ Kosa heha, isen hehi ‘**Serah**.” ¹⁶Nitokol kati ka nimaeni hekur ehon tai onamil. Numoni hemai hehi mama ten mari vangi meatin keil ka asuv houlu emun keil ikistal rani.”

¹⁷Ebrahim malingling ven Ahi, nan rokol atan, ka mul viteai min kei sasen. En rendemien onen vit, “?Meatin kilea vasan ehon min ahin tai navong sua onen rokol handred tai (100)? ?Ka Serah emun kilea veah vakur ehon navong sua onen rokol hanumau ehat ka halualim emun (90) tuai?” ¹⁸Kei vis Ahi vit, “?Kosakras kovamaeni li keke Ismael vakur tokolkatien koa kosani minau?”

¹⁹Ka Ahi vit, “!Vuo! Ahin onom, Serah, hekur ehon tai onamil, ka kiling isen hehi ‘**Aesak**.’ Hatkatien takeih koa namumoni ral minuk, num risi hetal mini ka hetal min vatiamal onen lises ka lisenges. ²⁰Ka naraengon asa koa koviteni minau usil Ismael. Hesakini, nitokol kati ka titan keil emun ihi houlu vis ihi houlu mok. Hehi mari tata ten vatiamal teindan elu (12) koa imai ihi mari vangi meatin tai. ²¹Ka hatkatien takeih onak, numoni hetal min natmali Aesak koa Serah hekuri en avati koaneke en sua koa hemai.” ²²Navong Ahi selus evus, va rani.

²³En avong etin enek, Ebrahim long kat Ahi ka mumon vekahoi en meahos vasi keil koa aro ral mini: Ismael, slev keil onen ka meatin sav keil koa amusili. ²⁴Ebrahim, sua onen rokol hanumau ehat ka teindan ouhat emun (99) navong va en vekahoi. ²⁵Ka Ismael, sua onen en avong koaneke rokol teindan etel (13). ²⁶Ebrahim ka natnali, keilu vasi luva en vekahoi avong tas, ²⁷ral min slev keil onen.

Hatkatien onen Ahi mai vi anatin ka Serah kur Aesak, natin Ebrahim *Senesis 21:1-21*

21 ¹Suval koa Iahova vat kati, rokol kat **Serah**. ²Sakini kei meas ka mal en avong koa Ahi vat kati, kur titan. Anatin, navong **Ebrahim** vi ulmatu tuai, Serah kur ehon tai onealu.^o ³Ebrahim ling isen vi ‘**Aesak**’ koa aneite teni vi ‘viteai,’^p ⁴ka navong avong onen rokol ouhat (8), Ebrahim mumoni va en vekahoi suval koa Ahi vat kati mini.^q ⁵Ebrahim, sua onen handred tai (100) navong Aesak avasi. ⁶Ka Serah vit, “Ahi san sien houlu minau ka sakinau naviteai. Koakeil vasi itaengoni

ⁿ **17:15** En selusien onen Siu keil, Serae ka Serah, aneite ten eis keilu enek vi ‘princess,’ atouli onen asuv houlu tai. ^o **21:2** Hib 11:11 ^p **21:3** Ebrahim ling isen ‘Viteai’ veni viteai navong Ahi viteni mini (Sen 17:17-19), ka Serah mun viteai navong longe (Sen 18:12-14) ka navong kuri (Sen 21:6-7). ^q **21:4** Sen 17:12; Umen 7:8

ihiteai hetal minau. ⁷?Isei kilea vahitehiteni min Ebrahim keke inau etin, nitounat en titiali tai? Mukos navi tovuli, ka nakur titan ulmatu onak.”
⁸Titiali enek mou, ka navong lokovein susu omon, tata onen mumon mari anien tai.

⁹En avong ten anien enek, Ismael, natin **Hakar** ten out **Isip**, mul rohtoh karen Aesak, natin Serah. ¹⁰Navong Serah lesi, viteni min Ebrahim vit, “Sila lat ahin toumien enek keilu natnali luvaha. Naman kivuol navong etai, natin ahin enek nakur etai tounah keil onom koa hehi onen natkuli Aesak.”^r ¹¹Koanik sakin Ebrahim rendem houlu ven Ismael emun vi natnali keinek. ¹²Ka Ahi viteni min Ebrahim vit, “Konandemkotei en ehon enek ka mama onen koa vi slev onom. Kumon asa koa Serah viteni minuk veni vatiamal keil koa navat kati minuk, keil ikistal ika en Aesak.”^s ¹³Ka en Ismael, natin ahin toumien enek, inau numon vatiamal keil koa ikistal ika eni imai ihi mari vangit meatin tai veni kei emun vi natmali.”

¹⁴Sakini, visokon semau, Ebrahim san anien ka veioai tai min Hakar ka lingi en vatisin. Evus, sila lat kei ka natnali luva. Keilu luva luka vasi out volvol ten out Bersiba. ¹⁵Navong oai vus, lokovein titan en nimal ten holeai tai. ¹⁶Kei va rani soutin neli ka rondan netan ka mul mis vit, “!Aue li, ek rovattei males natkuli vamat!”

¹⁷Rovitei tuetin, ehon emun mis ka Ahi raengoni. Ka angelo onen Ahi selus ka out nesa mai ven Hakar vit, “?Hakar, komundemko en sa? !Konametautei! Ahi raengoni titiali mis. ¹⁸Kimea, kiha veni, kitali lati. Veni inau, numon koakeil ikistal ika en vatiamal onen imai ihi mari vangit meatin tai.” ¹⁹Evus, Ahi sakin Hakar les vulvul tai koa oai mul ien. Sakini kei seh oai va en veioai onen ka san hatte tai min natnali muni.

²⁰Evus, Ismael mai matu, ka Ahi katauni. En out volvol ten out Paran, kei mai vi meatin hau tai koa vi more meatin talauien. ²¹Navong mai mariso, mama onen votin atouli tai ten out **Isip** mai retalihe ral mini.

Ahi vis Ebrahim keke vou vini natnali koa Aesak

Senesis 22:1-19

22 ¹Avong muli, Ahi vit vasak vis **Ebrahim**. Sakini vise vit, “!Ebrahim!”^t

Ka Ebrahim vit, “!O-o, inau li ke!”

²Ahi viteni mini vit, “Kikur natmali kati koa **Aesak**, koa envatien onom mariso mul ien, ka kihina en atan ten out Moraea. Ekonek en hou tai koa nitie minuk, ku vini ka kiniti hehi sanien tai onom minau.”

³Sakini, out mulan, Ebrahim ra ruain av, sak mesein tounah keil ka lingi en dongki sen. Kur Aesak ka meatin toumien onen elu telvita en out

^r 21:10 Kal 4:29-30 ^s 21:12 Rom 9:7; Hib 11:18 ^t 22:1 Hib 11:17-19

koa Ahi viteni mini. ⁴Telmual va vio ... en avong etel teni, telles out koa Ahi vat kati mini mul soutin neli veah. ⁵Navong lesi mukok, Ebrahim viteni min meatin toumien keilu onen vit, “Milheto ekok hetal dongki ekek. Ehon ekek ka inau melheha en out keiva ekek, ka melheha netan min Ahi. Evus, melhemai ris ven kamil.”

⁶Ebrahim san av ten sanien min Aesak vousei, ka kei kur naef ka vatihang. Navong lumual ruai luva, ⁷Aesak viteni min tata onen vit, “!Tata!”

Tata onen vit, “?Asa natkuli?”

Aesak visi vit, “?Nalesi lokur av ka ahang, ka **sipsip** koa lovaniti vahi sanien kave?”

⁸Ebrahim vit, “Ahi, kei varei hesani.” Ka keilu lumual ruai luva.

⁹Navong lurokol out koa Ahi vat kati, Ebrahim kur ahahat keil, mumon ahahat ten sanien eni ka ling av ien. Evus, par kat natnali ka lingi matil kat av keil nesa.^u ¹⁰Evus, kahut lat naef onen vit vasal vini. ¹¹Ka hatte tas, angelo onen Iahova viso ka en out nesa vit, “!Ebrahim, Ebrahim!”

Ka kei vit risi vit, “O-o, inau li ke.”

¹²“Konou vinitei ehon onom. Konoumontei tounah nasut natmali. Ekek nakilea keke keik kovouhou min Ahi ka kolong kati, veni keik kormutut kattei natmali ran Ahi, natmali kati koa tas koa vi onom.”

¹³Ebrahim lele ka les nani rendan koa meahos, hon verai mul en holeai tai. Sakini, luv lat viau ran Aesak ka va kur nani keke vakur vulin natnali. Muasi mat ka muniti suk vi sanien onen vina min Ahi. ¹⁴Ebrahim ling isen out enek vi ‘Iahova Jaerah’ koa aneite teni vi ‘Iahova sani.’ Ka selusien koanik, meatin keil amul aviteni rokol kosa avit, “En hou onen Iahova, kei varei hesani.”

¹⁵Angelo onen Iahova selus min Ebrahim hatte elu vit, ¹⁶“Ahi viteni mukok: ‘Numon hatkatien hetal minuk en isok keke nitokol katuk hehi houlu mok veni keik kormutut kattei natmali ranau, natmali kati koa tas koa vi onom.’ ¹⁷Navat kati keke nitokol katuk, numon vatiamal onom koa ikistal enuk ihi houlu vis ihi houlu mok isuval hitu ten teilang vuo isuval veien ten atas. Onom keil u vasi meatin keil koa avit avoumon rea vatal min keil.” ¹⁸Vatiamal onom keil ihi sise ten tokolkatien onak heha min vangi meatin vasi keil ten out netan. Koanek hehi sanien onak minuk veni kolong kat inau.’ ¹⁹Ebrahim keilu natnali luva ris ven meatin toumien keilu onen. Ka telva ris en out koa amul ien koa avise en Bersiba, ka aro ien ral min one keil sua houlu.

Navong sua onen Serah rokol hundred tai hanumau tai ka oulu mun (127), kei mat. Ebrahim rangisi ka vit vatahini ka sakras ven atan kati onen

^u 22:9 Tiem 2:21 ^v 22:16 Hib 6:13-14 ^w 22:17 Hib 11:12 ^x 22:18 Umen 3:25

tovuol. Sakini, vul titi atan ran meatin tai en out enek ka rahin ahin onen mul ien.

Sua etel muli, ka navong sua onen Aesak rokol hanumau elu (40), kei retalihe suk ral min ahin tai ten out Haran, isen Rebekah. Kei vi natin Nahor, tunali Ebrahim. Rovitei tuetin, avu Ebrahim mat ka titan keilu, Aesak ka Ismael, lurahini vesesal en out koa arahin Serah ien. Navong mat, sua onen Ebrahim rokol handred tai, hanumau etel ka teindan elim emun (175).

Ahi mumon hatkatien takeih ral min Aesak

Senesis 25:19-34; 26:1-6

25 ¹⁹Koanik tunien onen **Aesak**, natin **Ebrahim**. ²⁰Aesak, sua onen hanumau elu (40) navong retalihe ral min **Rebekah**, natnahin Betuel (koan Aramea ten out Mesopotemia) ka ahinali Leban. ²¹Aesak ro ral min Rebekah ka kei sakras vakur tivava. Sakini Aesak vis min Iahova en usite onen, Iahova long hisien onen ka sakin Rebekah meas. ²²Ka en vangen, maeh keilu lumul ien ka lumul lukumkum neim. Sakini mama onealu long mahien houlu. Ven koanek, Rebekah mundemi vit, “?Vensa nalong mahien houlu mukok?” Ka va vis min Ahi ven aneite teni.

²³Ka Iahova viteni mini vit,

“Ehon elu lumul en vangom.

Tai koa hekatau hemai hemarite mok helin koa helamu.

Anatin, koa helamu hel en hen koa katau.^y

Ka luhemai luhehi mari tata ten mari vangi meatin elu,

ka vangi meatin elu enek koa kikir keilu, luhetisa min keilu.

Ka koakeil ikistal ika en koa katau ikeih imok isulin onen koa mulamu.”

²⁴Avong mal vinvin Rebekah vakur tivava, ka kur maeh keilu koa luvi meahos. ²⁵Koa mulamu, amuven vilhili moul ka vasi aven, sakini luling isen ‘**Esao**’ koa aneite teni vi ‘amuven houlu.’ ²⁶Koa katauni, navong avasi, vuli kat vasehen tunali, sakini luling isen ‘**Siekob**’ koa aneite teni vi ‘meatin koa vuli kat vasehen.’^z Ka Aesak, sua onen hanumau etel (60) navong ahin onen kur maeh keilu enek.

²⁷Navong ehon keilu lumoul lumai lumariso, Esao vi meatin talauien koa en vati mok vato en eivorohus. Ka Siekob vi tiraeng ka rotos teim.

²⁸Aesak, envatien onen mul en Esao veni en vati mok val van vuseri koa Esao muasi. Ka Rebekah, envatien onen mul en Siekob.

²⁹En avong tai, Siekob ros teim ka mul kukon sup bin. Ka Esao ka en eivorohus, mai amai kati houlu. ³⁰Sakini viteni min Siekob vit, “!Amאי katnau vareis! !San tei sup tahilhili keisom maani!” Ven koanek, aling

^y 25:23 Rom 9:12 ^z 25:26 Isen Siekob, aneite tamun teni vi ‘meatin tasaklivosien.’

isen tamun vi ‘Edom’ koa aneite teni vi ‘vilhili.’ ³¹Siekob vit risi mini vit, “Nakilea nisan tei minuk munak keik kisani minau vulum ten moeite.”^a

³²Esao vit, “Tahosis, kuri. ?Veni munak amai heat vini inau nimat, vuluk ten moeite hekataunau hemukave?”

³³Siekob vit risi mini vit, “Helamu, kumon hatkatien keke keik kisa lat vulum ten moeite minau.” Sakini, Esao maeni ka mumoni suvali.^b

³⁴Katau suk, Siekob san sup ka veret mini. Kei kaniaan ka mun hati oai tai, evus, mea va. Mukos, Esao mundem maen vulin kati ten moeite.

26 ¹Avong sav tai ris, ous romustei avong houlu ka sakini anien tovuol en out koa Aesak ral min onen keil aro ien (amai koanek teisav en asa koa kur out en avong onen avu Ebrahim^c). Sakini, uva ales asuv houlu onen me-Pilistin keil koa ro en taon ten out Kerar, isen Abimelek, veni alonge keke anien mul en kantri onen. ²Iahova mai kistal min Aesak ka viteni mini vit, “Konahatei **Isip**. Kito nges en out koa inau nitie lati minuk. ³Kito ekok en atan onen meatin sav keil hati avong havivi, ka inau nito hetal minuk ka nitokol katuk. Out vasi keilek emun, nisani minuk ka min vatiamal keil koa ikistal ika enuk. Hatkatien koa namumoni mulamu ral min tata onom Ebrahim, numoni hekistal hemai hehi anatin. ⁴Numon titam keil koa ikistal en vatiamal onom ihi houlu vis ihi houlu mok, isuval hitu en teilang. Ka nisani min keil out vasi keilek. Ka keik ka onom keil mihehi sise ten tokolkatien onak vaha min vangit meatin vasi keil ten out netan.^d ⁵Nitokol kat kami veni tata onom Ebrahim long kat nau ka musil mengkatien keil onak.” ⁶Sakini, Aesak ro nges en out Kerar ral min onen keil.

Siekob, natin Aesak, venan tokolkatien ten moeite ran tunali ka lohosai
Senesis 27:1-46; 28:1-5

27 ¹Avong muli va, ka **Aesak** mai vi ulmatu ka meten var. Avong tai, san selusien va min natnali koa moeite vit vamai veni. Ka navong **Esao** mai, Aesak visi vit, “?Natkuli, keik somok eke?”

Ka Esao vit risi mini vit, “Inau ke.”

²Aesak viteni mini vit, “?Kolesi? Inau namatu, ka vahesa nimat hervitei tuetin. ³Sakini, kikir hisuput ka atuv keil onom kiha en eivorohus, ka kuas etai tirendan minau. ⁴Kikukoni hesuval koa kokilea inau ek vati. Navong nianian hevus, inau nisan tokolkatien ekor ten moeite esuk minuk, veni nareingeingeni nimat nengeis.”

⁵Navong Aesak mul selus min Esao, **Rebekah** mul raengon suain asa mul viteni. Ka navong Esao va en eivorohus, ⁶Rebekah viteni min

^a 25:31 En sakien onen Siu keil, moi ehon ten famle tai hekur marite en tounah keil onen tata onen navong mat. Natnali sav keil ikuri hehi havivi vuo ihi meatin toumien enges onen koa vi moeite. ^b 25:33 Hib 12:16 ^c 26:1 Sen 12:10-20 ^d 26:4 Sen 22:16-18

Siekob vit, “Naraengon asa tata onom mul viteni min Esao. ⁷Kei viteni mini mukok vit, ‘Kuas etai tirendan venau ka kikukoni hesuval koa kokilea inau ek vati. Navong nianian hevus, en meten Iahova, inau nisan tokolkatien onak esuk minuk, veni nareingeingeni nimat nengeis.’” ⁸Ka Rebekah vit risi mini vit, “Natkuli, kitaengonau ka kumon asa nihiteni minuk. ⁹Kiha en out koa alei kat sipsip keil eni, ka kikir nani elu koa avealu musising, kihousi hemai venau. Nikukoni hesuval koa tata onom en vati. ¹⁰Keik kikuri heha veni ka navong heani hevus, hesan tokolkatien onen minuk, veni roreingeingeni hemat nengeis.”

¹¹Ka Siekob viteni min mama onen vit, “?Ka mukave, amuvek tovuol ka amuven Esao houlu? ¹²Ka vahesa tata hetokol avek, heilea keke rovitei Esao ka hehotini keke namul naluvosi. Nasakini tokolkatien natovuol varei en moulien onak, nametau tata nasesendanau.”

¹³Mama onen viteni mini vit, “Natkuli, munak hemukonek, sesendaen enek hersutte keik, hesut inau nges. Kikalah, kumon asas naviteni, kiha kikir nani elu hemai venau.” ¹⁴Sakini va, kuri mai veni ka kei kukon vati anien koa tata onen en vati. ¹⁵Evus, Rebekah kur more eisin omon Esao koa ling revi mul, ka musin eni suk en Siekob. ¹⁶Evus, kur hiliven nani ka kav koe hen ka hiren Siekob eni. ¹⁷Sak meseini evus, san more anien enek mini ral min veret koa kei mumoni.

¹⁸Evus, Siekob va ven tata onen ka vise vit, “!Tata!”

Ka tata onen visi vit, “!O-o, inau li ke! ?Ka kamil en sei ke?”

¹⁹Siekob vit, “Inau Esao, titam koa moeite. Namumoni suval koa koviteni minau. Mea, tondan revi ka kian vuseri koa nakuri minuk. Ka navong kiani hevus, kokilea kovasan tokolkatien onom minau.”

²⁰Aesak vit, “?Natkuli, kovotini kalah mukave?”

Siekob vit, “Iahova, Ahi onom, kataunau eni.”

²¹Aesak viteni mini vit, “Amai li vesesal venau hesakini nakilea matokoluk mailea keik somok Esao.” ²²Sakini va vesesal ven tata onen, ka ulmatu kamus hen ka viteni vit, “Rem suval Siekob, ka hem keilu lusuval hen Esao.” ²³Ka kei lei ras Siekob varei veni amuven houlu suval Esao. Sakini mumon rendemien onen keke vasan tokolkatien onen mini, ²⁴ka vis risi vit, “?Keik somok Esao?”

Ka Siekob vit, “He-e, inau varei.”

²⁵Aesak viteni mini vit, “!San vuseri ak maani! Niani hevus, nitokol katuk.” Sakini, kuri, sani mini, ka san hati uaen muni. ²⁶Evus tata onen viteni mini vit, “Natkuli, kimai vesesal venau ka kiav katnau.” ²⁷Navong kav kati, Aesak mus vi eisin mon ka rokol kati. Navong musi mukok, kei mundemi keke Esao kati, ka san tokolkatien onen mini vit,^e

“Natkuli, vi vem tahos

^e 27:27 Hib 11:20

- suval eivorohus katau en avong Iahova san ous mita netan.
- 28 Ahi hesani minuk tilep ten out nesa
 hekas ah esom keil ka houmon keik kil en amas.
 Ahi houmon ah ten uit esom italeha
 ka nei grep keil esom ihi houlu.
- 29 Ahi houmon meatin keil um minuk,
 meatin keil ten kantri sav keil ihouhou minuk.
 Kihi hetetamen helin tumali keil,
 titan mama onom keil iha netan enuk.
 Meatin keil koa isesenda enuk, Ahi hesesenda en keil.
 Ka koakeil isan selusien ten tokolkatien minuk, Ahi hetokol kat
 keil!”^f
- 30 Navong Aesak san tokolkatien mini evus, Siekob va rani.
 Ka katau suk, tunali koa Esao mai ris ran eivorohus. 31 Kei mun kukon
 more anien tai ka kuri va ven tata onen vani. Ka vit, “Tata, mea li,
 tondan ka kian vuseri koa nakuri minuk. Ka hevus, kisan tokolkatien
 onom minau.”
- 32 “?Keik sei?”
 Esao vit, “Inau Esao, moeite onom.”
- 33 Navong Aesak longe mukok, mutimanin ka maleilei houlu ka visi
 vit, “?Isei keke muas tirendan ka kuri mai venau? Nakani etin vus, keik
 kumai. Nasan vasi tokolkatien ekor onak mini. Ka nasakras mahilesi,
 tokolkatien enek heles eni lises.”
- 34 Navong Esao raengoni, longe tisa ka muai roha vit, “!Tata, tokol kat
 nau li mun!”
- 35 Ka Aesak vit, “Tumali mai luvos nau ka kur vasi tokolkatien onom
 tuai.”
- 36 Esao viteni vit, “Hatte elu keinek keke kei sak luvos nau. Isen koa
 vi Siekob mal vare.^g ^h Mulamu, kei kulat vuluk ten moeite ranau, ka
 kosa, kei kulat tokolkatien emun ten moeite ranau. ?Korling etai li hati
 tokolkatien onom vahi onak?”
- 37 Aesak vit risi mini vit, “Kei, namumoni tuai mai vi hetetamen mulik,
 ka namumon vatiamal keil vasi onen imai ihi meatin toumien onen.
 Nasani mini anien ka uan. ?Natkuli, asa ris nakilea masani minuk?”
- 38 Esao mulelis peah tata onen vit, “?Tokolkatien onom tas eli? !Tokol
 kat nau li mun! !Tata, tokol kat nau li mun!” Ka muai roha.ⁱ
- 39 Sakini, Aesak viteni mini vit,^j
 “Ahi hersantei tilep hekas ah esom keil,
 ka amas hetovuol enuk.

^f 27:29 Sen 12:3 ^g 27:36 Isen Siekob, aneite tamun teni vi ‘meatin tasaklivosien.’

^h 27:36 Sen 25:29-34 ⁱ 27:38 Hib 12:17 ^j 27:39 Hib 11:20

⁴⁰ Keik kiles en huhuen ka kihuli kat naef onom lises.

Ka avaseini, kihi eiloheh onen tumali.

Ka hekatau, navong kihit kovaso sesein keihoen onen tumali,
kokilea kovamaluv rani.”^k

⁴¹ Esao vuroh kat Siekob veni tata onen sa vasin tokolkatien mini. Kei mundemi min kei sasen vit, “Avong mul mai vesesal itangis tata onak. Evus, nu vini Siekob.”

⁴² Navong Rebekah long usil rendemien onen Esao, vise Siekob vamai veni. Navong mai, viteni mini vit, “Natkuli kitaengonau. Tumali mul ling suain vurohien onen, ka mul mumon sise vouasuk kovamat. ⁴³ Sakini kumon asa koa nihiteni minuk. Keitinesek, kiha ven tuak Leban koa ro en out Haran. ⁴⁴ Ka kito hetal mini en out enek hetokol avong vurohien onen tumali heha netan. ⁴⁵ Ka navong en hevobongen asa koa komumoni mini, nisila meatin etai hehat hekুরু kimai ris. Nametau keke kei nousasuk konamat, ka evus anahiteni keke kei mun namat. Ek rovattei kamil vasi milvavupuol ranau en avong vatas.”

⁴⁶ Sakini, Rebekah va ven Aesak ka viteni mini vit, “Avek mah varei ven sakien onen ahin Hitaet keitel eke koa Esao kuri. Munak Siekob emun hekur ahin Hitaet etai, tahos imok inau nimat enges.”

28 ¹ Sakini, Aesak vise Siekob ka meng kati vit, “More minuk natkuli. Ek vati konatetalihetei natal min ahin ten out Kenan. ² Hemukonek, kiha en out Mesopotemia en teim sen avu onom Betuel, ka kikir ahin en out enek. Natnahin avov onom, Leban, sua one vinvin avatetalihe.” ³ Evus, Aesak san tokolkatien mini vit, “Ahi ten keihoen hetokol katuk en tetaliheien onom ka hesani minuk ehon keil ihi houlu. Hesakinuk kimai kihi mari tata onen vangi meatin keil houlu. ⁴ Ahi hetokol katuk hetal min vatiamal keil koa ikistal ika enuk suval koa rokol kat avu onom **Ebrahim**. En avong koa hemai, hekatauunik kikir vasi atan koanek koa, kosa, komul ien suval heou tai, hemai hehi onom kati. Veni atan enek, Ahi sani mulamu min avu onom Ebrahim.”¹ ⁵ Evus, Aesak sila Siekob va en out Mesopotemia ven Leban koa vi natin Betuel ten out Eram. Kei vi tunali Rebekah, mama onen Siekob ka Esao.

Ahi mumon hatkatien takeih ral min Siekob ka viles isen mai vi Isrel
Senesis 28:10-19; 35:9-20,22b-26

¹⁰ **Siekob** lokovein Bersiba ka kei sasen musil sise va en out Haran koa mul soutin. ¹¹ Navong out vong, va kistal en out tai en sise koa tahos ka ro en out enek. Kur ahat tai, mulung eni ka matil. ¹² Navong mul matil, matil vovoi ka les sise tai koa vatte mul netan ka keite vina rokol out nesa, ka angelo keil amusili avina nesa ka amita netan eni.”^m ¹³ Siekob lele vina

^k 27:40 Sen 36:6-8; 2Ki 8:20 ¹ 28:4 Sen 12:2; 17:4-8; 22:17 ^m 28:12 Sion 1:51

nesa ka les Iahova mulomal nesa en sise enek ka viteni mini vit, “Inau Iahova, Ahi koa **Ebrahim** ka **Aesak** lumusili. Atan koa komul komatil ien, nisani minuk ka min vatiamal keil koa ikistal ika enuk.”¹⁴ Vatiamal keil onom enek hehi houlu vis hehi houlu mok. Suval koa meatin sakras vahuli nehi atan vasi keil ten out netan, meatin keil asakras avahuli vasin onom keil. Ihi houlu ihilelau isien vasi out netan iha itokol out wes ka out ist, out not ka out saot. Ka keil ihi sise ten tokolkatien onak heha min vatiamal sav keil ten out netan.^o ¹⁵Kindem kati keke inau, nito venuk ka nikur koek en out vasi kiha en. Nikur risuk kimai en atan koanek ka nirlokoveinti keik hetokol avong num vasi asa koa navat kati minuk.”

¹⁶Navong lesi evus, Siekob muli en metavinavong ka viteni vit, “!Anatin eli, Iahova eli ro ko, ka inau nareingeingeni li!” ¹⁷Ka annivul kati ka viteni vit, “!Aue li, nahi oute vi out votut tai! Nahi Ahi ro ko ka oute vi meteau koa vina veni en out nesa. !Ei, nametau houlu en out ekek!”

¹⁸Out mulan, Siekob muli ka kur ahat koa mulung eni ka vati mulomal vi metai mini keke hendem kat asa koa lesi. Evus, kur oel ten olip ka mutahi eni vatie lati vi out votut onen Ahi. ¹⁹Ling isen out enek ‘Bet-el’ koa aneite teni vi ‘eim onen Ahi.’ Taon koa mul vesesal en out enek, isen Lus.

Evus, Siekob va en out Haran, teim sen avov onen, Leban. Navong les atouli elu onen, Siekob, envatien onen mul en tasite koa Resel, ka vis avov onen eni. Leban vit tahos hekuri, ka helamu, houn veni sua oulu (7) keke kilea vahuli. Navong Siekob longe mukok, si veni ka maeni. Ka navong sua oulu (7) evus, Leban en rovattei keke Siekob vakur Resel ka valohosai rani vatal tounah keil onen. Laban en vati keke Siekob vato vatali sua vahis emun veni lesi keke tokolkatien onen Ahi mul en umen vasi keil onen. Sakini, en avong ten tetaliheien onealu, Laban keih kat Resel vamaen tunahin vakur vulin. Navong out mulan, Siekob lei kilea suk keke ro ral min Leah, ka tin katiat. Navong va les Laban ven usite enek, kei maeni keke vakur Resel en wik tai munak voumon hatkatien vatal mini keke houn mini sua oulu (7) emun. Ka Siekob maeni eris.

En moulien onen, tounah koa Siekob mumoni, tokolkatien onen Ahi mul ien. Ka en out enek, ahin keilu onen ral min atouli toumien onealu telkur titan houlu. Evus, Ahi selus mini vit avong vinvin hemea ran out enek, heha ris en out onen tata onen. Ka navong telmual telva, kei metaun Esao ka meatin onen keil anouasi natal onen keil.

35 ⁹Navong Siekob mea ran out Mesopotemia, Ahi kistal veni en out Betel hatte tamun ka rokol kat risi. ¹⁰Ahi viteni mini mukok,

ⁿ 28:13 Sen 13:14-15 ^o 28:14 Sen 12:3; 22:18

“Kosa isom ‘**Siekob|Isrel**’ koa aneite teni vi ‘meatin tasakluvosien,’ ka kosa heha, isom hehi ‘Isrel’ koa aneite teni vi ‘meatin koa lehkao min Ahi.’^p ¹¹Inau navi ‘El-Sadai,’ koa aneite teni vi ‘Ahi ten Keihoen.’ Mihelah titiali keil hehi houlu. Mari vangi meatin keil houlu ika enuk ka tei en keil imai ihi asuv houlu keil.^q ¹²Atan keil koa nasani min avu Ebrahim ka tata onom Aesak, nisani minuk ka min vatiamal onom keil koa ikistal ika venuk.” ¹³Navong Ahi selus mini evus, mea rani. ¹⁴Ka en out koa Ahi selus mini, Siekob vati lat ahat tai mulomal vahi out koa hendem kati asa koa Ahi viteni mini. Evus, kur oel ten olip ka uaen, mutah keilu eni vatie lati vi out votut onen Ahi.^r ¹⁵Out koanek, Siekob ling isen vi ‘Bet-el,’ ‘eim onen Ahi.’

¹⁶Avong vahis muli, Siekob ka onen keil amea ran out Betel. Ka navong amul amual semau, soutin neli ran out Efrat, avong mai keke Resel vakur tivava ka kei votini keih. ¹⁷Navong longe tisa houlu, ahin koa mul katauni viteni mini vit, “Konandemkotei, ehon tamun keinek.” ¹⁸Ka mukos, mahien onen vi ten matien. Ka navong Resel leh ekor en eang, ling isen ehon ‘Ben-oni’ koa aneite teni vi ‘natin ten mahien.’ Ka tata onen viles isen mai vi ‘**Ben-samin|Bensamin**’ koa aneite teni vi ‘natin ten hek matu.’

¹⁹Navong Resel mat, arahini en vali sise koa va Efrat (kosa, out enek avise en Betlehem). ²⁰Siekob kur mari ahat tai ka vati lati mulomal vatie lat tehitan onen. Ka mari ahat enek mules en out enek rokol kosa.

^{22b} Siekob, ahin onen ehat (4) ka natnali keil teindan elu (12).^s

²³ Ehon keil koa aka en Leah mukok: Ruben (koa moeite onen Siekob), Simeon, Livae, Sudah, Isekar, ka Sebiulon.

²⁴ Ehon keil koa aka en Resel mukok: Siosep ka Bensamin.

²⁵ Ehon keil koa aka en Bilah, ahin toumien onen Resel, mukok: Dan^t ka Navtali.

²⁶ Ehon keil koa aka en Silpah, ahin toumien onen Leah, mukok: Kat ka Aser.

Koakeil enek avi natin Siekob keil koa mama one avasi keil en kantri ten out Mesopotemia.

Natin Siekob keil asalem en tue Siosep mai vi slev tai

Senesis 37:1-35

37 ¹**Siekob** ro nges en atan ten out Kenan, out koa tata onen ro ien mulamu. ²Koanek tunien usil Siekob ral min onen keil:

En avong vasi, natnali Siekob keil amul alei kat sipsip ka nani keil esen. Tai en keil, isen Siosep, koa sua onen teindan oulu (17) mul kataun tunali

^p 35:10 Sen 32:28 ^q 35:11 Sen 17:4-8 ^r 35:14 Sen 28:18-19 ^s 35:22 Natnahin tai mul koa Leah kuri, isen Dinah. ^t 35:25 Dan, isen sav vi Manase (Rev 7:5-8).

keil koa mama one Bilah ka Silpah. Ka en avong tai, kur longlongien koa rotahostei usil sakien onen tunali keil min tata one koa Siekob ka avuroh kati.

³**Siekob|Isrel**, envatien onen mul en Siosep suli natnali sav keil veni kei matu navong avasi.⁴ Siekob mumon eisin taveah omon Siosep koa moreite mok ka musin eni en kei. ⁴Ka navong tunali keil ales envatien onen tata one mul en Siosep suli keil, mete tisa kati ka arselustei vatahos mini.

⁵En vongien tai, Siosep matil vovoi, ka navong vit usili min tunali keil, tine kati houlu mok. ⁶Kei vit, “Mihelong matil vovoi en onak. ⁷Romum out tas en ah ten uit ka romul ropar ruain uit keil. Evus, koa napar ruaini mulomal ka koa onami akarahiti ka uva netan mini.”

⁸Ka tunali keil avisi avit, “?Keik komundemi kovit kihi asuv houlu hesulin komai?” Ka tine kati mok ven matil vovoi en onen ka ven asa kei vit usili.

⁹Evus, Siosep matil vovoi eris ka viteni min tunali keil vit, “Namatil vovoi eris, ka nales meteiai, avati ka hitu teindan tai (11) uva netan minau.”

¹⁰Kei vit usil matil vovoi en onen emun min tata onen ka tata onen vul kati vit, “?Matil vovoi en sa ke? ?Keik komundemi kovit tumali keil, mama onom, ral min inau mun mehemai meheha netan minuk?” ¹¹Tunali keil avi elu kati mok ka tata mules mundem usil tounah koa Siosep viteni.”

¹²Avong tai, tunali Siosep keil amulamun sipsip esen tata one uva en out koa oumunai ae tahos vesesal en taon ten out Sekem. ¹³Avong vahis muli, ka Siekob vise Siosep ka viteni mini vit, “Ek vati keik kovaha en out Sekem, kovasao en tumali keil koa amul alei kat sipsip keil oseratel.”

Ka Siosep vit, “Tahos, maha.”

¹⁴Tata onen viteni mini vit, “Keik kiha kilei vis tumali keil. ?Aro tahosis? ?Ka sipsip emun keil, tounah tovuol vakula keil? Evus, kimai ris kihiteni minau.” Sakini, Siosep musil ren tata onen ka mea ran vatihou keil ten out Hibron, va Sekem.

Navong Siosep rokol out Sekem, ¹⁵mules karahit out vasi, ka meatin tai lesi ka visi vit, “?Komul kolekat etai tounah?”

¹⁶Kei vit, “Namul nalekat tuak keil koa amul alei kat sipsip keil. ?Kokilea kovahiteni minau out kave amul ien?”

¹⁷Meatin enek vit, “Uva tuai. Naraengoni avit avaha en taon ten out Dotan.” Sakini Siosep mual valekat keil, ka votin keil en out Dotan.

¹⁸Navong tunali keil ales mul soutin veah, arun lekat sise koa avouasi vamat. ¹⁹Aviteni min keil eris avit, “Meatin ten matil vovoi en enek mul

⁴ 37:3 Siekob en vat Siosep mulin tunali sav keil veni kei vi moeite onen Resel, ahin onen Siekob koa en vati mok mulin ahin sav keitel onen. ^v 37:11 Umen 7:9

mai. ²⁰Almai rovaha rovouasi vamat ka rovason teiai onen vaha en vulvul tai koa mul en out enek. Hevus, rokilea rovahiteni keke tirendan tai rali vahasi ka kani. Hesakini, reheles asa varei hekistal en matil vovoien keilu onen.”

²¹Navong Ruben raengon rendemien one, mundemi vit hekur koe tunali. Sakini, viteni min keil vit, “Ronouastei. ²²En out volvol en out enek, rehesoni hehita en vulvul ten oai keisom koa memes, ronasontei her napoen.” Viteni mukok veni mundemi keke hekulati ran he ka hesila risi heha ven tata one. ²³Navong Siosep mai vesesal ven keil, asakit lat eisin koa moreite koa musin eni. ²⁴Evus, avuli kati ka asoni vita en vulvul tai koa memes.

²⁵Evus, uva akanian. Ka navong amul semau akanian, amusil en vange meatin keil ten out Ismael amul umai ral min **kamel** keil ese. Aka en out Kilead avaha en out **Isip**. Amul akur ouai ka toeai koa vite tahos keke meatin keil avahul lati ran keil. ²⁶Sudah viteni min tunali keil vit, “Munak rehou suain tuak orer, rosakras rovakur etai tounah koa tahos. ²⁷Ka munak rehesani min me-Ismael keil ekek, akilea avahul lati ran ir. Hesakini, ir rehermuastei veni kei vi tuak orer, rokistal en ara tas.” Ka tunali sav keil amaeni. ²⁸Ka navong tei en keil umai vesesal, tunali keil aleh lat Siosep ran vulvul ka amaen lati ven keil. Me-Mid keil enek avul lati en **mani** koa silva vi hanumau (20),^w ka akuri uva en out Isip.^x

²⁹Navong tunali savsav keil amumoni, Ruben mul en out sav. Ka navong Ruben mai ris, sao en avul enek ka votini keke Siosep vuol tuai en out enek. Sakini, rali vas eisin omon veni longe tisa houlu mok. ³⁰Kei va ris ven tunali keil ka vit, “!Siosep vuol! ?!Numon sa li varei!?”

³¹Evus, amuas nani tai ka akur more eisin omon Siosep ka alelini en ran. ³²Ka keil akur eisin omon va ven tata one ka avit, “Meles tounah ekek. ?Rovitei onen natmali?”

³³Kei lesi, lei kilea ka viteni vit, “!Anatin eli, onen varei! !Tirendan tai rali vahas natkuli, ka kani li varei vus!” ³⁴Siekob longe tisa ka rali vas eisin omon ka musin en musi eisin tatangien. Kei rangis natnali avong taveah. ³⁵Natnali keil ka natnahin keil umai veni avit avakatauni, ka kei seseini. Viteni min keil vit, “Nitos nitangisi hetokol keite ten moulien onak, hetokol avong koa nihita en out ten matien.” Sakini mules rangis Siosep.

**Navong Siosep vi slev en kantri ten out Isip, ling rendemien
onen keke vousil kat Ahi
Senesis 39:1-23; 40:1-23**

39 ¹Ka me-Ismael keil akur Siosep uva en out **Isip** keke hemai hehi slev. Ka meatin tai vuli, isen Potifar. Kei vi avat onen meatin taleikokoeien

^w 37:28 Koanek suval 10,000 vatu. ^x 37:28 Umen 7:9

keil koa alosil kat mari eim omon Asuv Houlu ten out Isip. ²Ka avong Siosep ro teim onen Potifar en out Isip, Iahova katauni en tounah vasi koa mumoni^y ³ka sakini hetamen onen lei kilea keke Iahova mumon umen vasi koa mumoni tahos imok. ⁴Potifar si houlu veni ka lingi vi avat en teim onen, lei kat tounah vasi keil onen. ⁵Ka en hen Siosep, Iahova rokol kat teim ka ah keil onen koan Isip enek. ⁶Sakini, veni Siosep mul lei kat revu tounah vasi onen, Potifar romundem etai mun tounah. Mundem anien enges koa kei vani.

Siosep, aven tahos ka veinan malikuh imok, ⁷ka avong vahis muli, ahin onen Potifar ling rendemien onen mul ien ka visi vit vamatil vatal mini. ⁸Ka Siosep seseini ka viteni mini vit, “!Ei, asuv onak mundesinau ka ling tounah vasi onen en hek keke nilei kati. Kei romundem etai mun tounah en teim onen. ⁹Kei san keihoen minau keke rek suval ren, ka, en teim onen, maen tounah vasi minau. Ka keik enges, koa kovi ahin onen, kei mututi vit nirrokoltei. Sakini, nasakras moumon asa koa koviteni, koanek romaltei en meten Ahi.” ¹⁰Avong vasi varei mul keih kat Siosep vahi keilu, ka kei seseini.

¹¹Ka avong tai, Siosep va neim voumon umen onen, ka meatin sav keil atovuol neim. ¹²Ka navong ahin onen Potifar lesi, vuli kat eisin onen ka vit, “!Amai, matil vatal minau!” Ka kei seseini, mul lohosai rani, ka ling eisin tai omon mules en hen. ¹³Navong ahin enek les Siosep mul lohosai rani ka eisin omon mules, ¹⁴kei visohiso keih min meatin toumien onen keil vit, “Alles eisin ekek, omon koan Hibru koa meatin onak kuri ka lingi ro teim. Kei vit voum vatisa min ir. Mai en out namatil ien, vit vasak tisa enau, ka inau, navisohiso keih. ¹⁵Ka navong raengoni navisohiso keih mukok, ling eisin omon mules venau, muloh va hae.”

¹⁶Kei vuli kat eisin omon Siosep mules veni rokol avong Potifar muris mai teim. ¹⁷Navong meatin onen mai veni, vit usil tunien enek mini vit, “Koan Hibru koa kolingi mum en teim vit vasak tisa enau. ¹⁸Ka navong raengoni navisohiso keih, ling eisin omon mules venau, muloh va hae.”

¹⁹Navong Potifar raengon tunien enek, tin tisa houlu ka vuroh kat Siosep. ²⁰Sakini viteni min meatin taleikokoeien keil onen avuli kati ka alingi va en eim takeih, out koa asuv houlu ten out Isip mul ling meatin keil koa amum tisa ien. Ka kei ro kat en out enek. ²¹Ka en eim takeih enek, Iahova ro ven Siosep ka rokol kati mun. Kei sakini meatin koa lei kat eim takeih lele tahos eni.^z ²²Avong vahis muli, kei ling Siosep vi houlu en eim takeih. Kei mul lei kat meatin sav keil koa aro eni ka umen keil amumoni. ²³Sakini, meatin koa lei kat eim takeih romundem etai mun tounah koa lingi en hen Siosep. Lei kilea tounah vasi koa kei mumoni tahos imok, veni Iahova mul katauni.

40 ¹Sua vahis muli va, ka en avong tai, meatin toumien elu onen asuv houlu ten out Isip lumum romaltei en meten. ²Tai vi avat

onen meatin koa amutah uaen omon, ka tamun vi avat onen meatin keil koa amul aran veret an. Ka ven tounah tai, tin kat keilu ³ka ling keilu en hen asuv ten meatin taleikokoeien keil koa lei kat eim takeih onen, out koa Siosep ro ien. ⁴Ka kei ling keilu esuk en hen Siosep helei kat keilu. Luro ral mini avong taveah neli.

⁵En vongien tai, meatin keilu enek lumatil vovoi. Matil vovoi en onealu tateisav ka aneite teni mun tateisav. ⁶Navong Siosep mai ven keilu en visokon, les keilu lumundemko houlu. ⁷Sakini vis keilu vit, “?Vensa namil langlangis kosa?”

⁸Keilu luvit, “Komal vasi melmatil vovoi, ka meatin tovuol ekok vata usili.”

Ka Siosep viteni min keilu vit, “Ahi enges kilea vahit luvat matil vovoi en keil. Matil vovoi en onamil, luhiteni minau.”

⁹Sakini avat onen meatin koa amutah uaen vit, “En matil vovoi en onak, nales vati grep tai ¹⁰koa angoite etel. Ka navong son oute, hatte tas ling hungeite ka heite keil umen. ¹¹Navuli kat veiu en onen asuv houlu ten out Isip ka nalah hei **grep** enek, navuhus eni va ien. Evus, nasani mini.”

¹²Siosep vit, “Aneite ten matil vovoi en onom mukok: angoi grep etel, aneite teni vi avong etel. ¹³En avong etel, asuv houlu hehisok kiha veni, hemaenuk kimaluv ran eim takeih, ka heling risuk en umen onom. Keik kisan veiu en mini hesuval koa komumoni mini mulamu. ¹⁴Ka napeahik, kindem kat nau li munak tounah vasi tahos minuk ka kihit usil nau min asuv houlu. Mukonek vahera kikataunau nimea ran eim takeih ekek. ¹⁵Kihiteni mini keke meatin keil avenan nau enges ran atan onomai, me-Hibru keil. Kihiteni mun keke inau narmumon etai tounah vatisa vasakinu mato en eim takeih ekek.”

¹⁶Navong avat onen meatin keil koa aran veret lesi keke aneite ten matil vovoi en koa Siosep viteni tahos, kei suk vit lat onen mini vit, “Inau mun namatil vovoi. Navous ateli ten veret etel mul en vatuk. ¹⁷Koa nesa varej, veret tetahos an asuv houlu amul ien, ka aman keil umai amul akani.”

¹⁸Siosep viteni mini vit, “Aneite ten matil vovoi en onom mukok: ateli koa etel, aneite teni vi avong etel. ¹⁹En avong etel, asuv houlu hehisok kiha veni, hemaenuk kimaluv ran eim takeih, ka meatin onen keil itei koteh vatum. Itekei lat teiai onom en ai tai ka aman keil imai ka ian avem.”

²⁰Avong etel muli, ka vi avong amundem kat avong asuv houlu ten out Isip avasi eni. Sakini mumon mari anien ven hetetamen keil onen. Ka en avong koanek, kei sila meatin tai onen va, vamaen avat onen meatin keil tatah uaenien vatal avat onen meatin keil koa amul aran veret lumaluv ran eim takeih. Evus, kur keilu luva lumulomal en meten asuv houlu ten

out Isip ral min hetetamen keil onen. ²¹Kei ling ris meatin koa mutah uafen en vati umen onen eris, ²²ka en kei koa ran veret, sila meatin onen keil avuli kati, amu vini, ka arekei lat teiai onen en ai tai. Tounah keil enek kistal suval koa Siosep viteni. ²³Ka meatin tatah uafenien romundemtei mun Siosep, en vobongeni li varei.

**Ahi kulat Siosep ran eim takeih ka lingi mai vi avat ten
kavmen ten out Isip**

Senesis 41:1-16,25-43,47-57

41 ¹Sua elu muli, asuv houlu ten out Isip matil vovoi keke mulomal en vali Oaisal Nael. ²Navong ro en out enek, les buluk oulu (7) amea ran oai ka avengan keil en oumunai. Ave tahos ka amusing. ³Evus, les buluk oulu (7) eris akatau amea ran oai emun, ka ave tisa ka avi sikou. Keil avatimal en vali oaisal enek vesesal en koakeil ave tahos. ⁴Ka koakeil avi sikou, akan vasi koakeil ave tahos. Ka asuv houlu muli mea. ⁵Evus, kei matil eris, ka les matil vovoi en tateisav tai. Les hunge uit oulu (7) mul en vatte tas, keil vasi umen revi. ⁶Evus, heite oulu (7) eris akikistal en vatte enek, avitehiteh rotahostei ka amukou ven eang sisil koa ka en out volvol muh lini. ⁷Lesi keke koakeil artahostei amoul koe koakeil atahos, sakini u vin li vasi. Navong asuv houlu mea, kilea keke kei matil vovoi. ⁸En visokon teni, kei mundemko houlu ka san selusien va min lingling temat keil ral min meatin taleileien keil ten out **Isip** vit avamai.^a Navong umai, viten matil vovoi onen min keil ka tovuol en etai keke vata usili mini.

⁹Navong avat ten meatin keil tatah uafenien lesi, kei mai ka selus min asuv houlu vit, “Kosa, namundem ris tounah tai koa namumoni romaltei. ¹⁰Avong tai, keik tinom kat nau ral min avat onen meatin keil koa aran veret am. Sakini koling komal en hen asuv onen meatin taleikokoeien keil koa lei kat eim takeih onom. ¹¹En vongien tai, komal vasi melmatil vovoi, ka matil vovoi onomal, aneite ten keilu luteteisav. ¹²Meatin hau tai koa vi koan Hibru ro ral min komal, vi slev onen asuv onen meatin taleikokoeien keil. Navong melviten matil vovoi onomal mini, kei ra usil aneite teni min komal. ¹³Tounah vasi mai kistal suval koa viteni, keik koling ris nau en vati umen onak, ka komuas koa mul ran veret am.”

¹⁴Sakini asuv houlu sila meatin onen tai vakur Siosep, ka hatte tas, akulati ran eim takeih. Kalah enges asevani, asak moteini, ka amusin eni en eisin hau. Evus, amulamuni va mulomal en meten asuv houlu ten out Isip. ¹⁵Ka asuv houlu viteni mini vit, “Namatil vovoi ka meatin tovuol vata usili minau. Naraengoni keke keik kokilea kovata usil aneite ten matil vovoi en keil.”

^a 41:8 Dan 2:2

¹⁶Siosep vit risi mini, “Asuv houlu, inau nasakras, ka Ahi enges kilea voumon aneite teni vamai vakistal kovailea.”

²⁵Navong Siosep long matil vovoien elu onen, viteni mini vit, “Matil vovoien keilu enek, aneite teni vatte tas. Ahi mul viteni minuk asa koa houmoni en avong keil koa hemai. ²⁶Buluk koa oulu (7), ave tahos, ka hunge uit koa oulu (7), umen revī, aneite ten keilu vasi vatte tas, luvi sua oulu (7). ²⁷Buluk koa oulu (7), ave tisa, ka hunge uit koa oulu (7), amukou ven eang sisil koa ka en out volvol muh lini, aneite ten keilu emun luvi sua oulu (7) ten amai koa anien hetovuol ien. ²⁸Suval koa naviteni tuai minuk, Ahi mul rie lati minuk asa koa houmoni. ²⁹Sua oulu (7) hehi sua keil ten amas koa anien hehi houlu vis hehi houlu mok en out Isip. ³⁰Evus, sua oulu (7) hekatau koa anien hetovuol. Sua keil ten amas, er hevobongeni ven avong ten amai heat lin tounah vasi en kantri onom. ³¹Anatin, avong ten amas keil, er hevobongeni veni avong keil koa hekatau, hetisa revī mok. ³²Ahi viteni minuk hatte elu keke keik kilea revī asa koa kei ling kati ka houmoni hekistal hervitei tuetin.

³³“Sakini, kitie lat etai meatin koa vi meteisau ka kur ileilien. Evus, kilingi helei kat kantri onom. ³⁴Kilekat tei mun meatin keil koa ihi avat keil keke avalei kat umen vasi keil ten ah en sua keil ten amas. En vangi uit keil koa bak elim amul ien, iling revī bak tai heha en out sav. ³⁵Evus, san keihoen min keil keke ilah ruain anien koa aling revī tuai heha en mari eim keil en taon keil, ka ilei kokoe eni. ³⁶Anien keil enek heles hetokol avong keil ten amai koa hemai en out Isip. Mukonek, meatin keil asakras avamatmat ven amai.”

³⁷Asuv houlu ral min meatin keil onen asi keil ven rendemien onen Siosep. ³⁸Ka viteni min keil vit, “Rosakras rovahotin meatin etai vasuval Siosep koa ninin onen Ahi mul ien.” ³⁹Sakini viteni min Siosep vit, “Veni Ahi rie lati minuk tounah keil enek, melei kilea keke keik kovi meteisau ka kokur ileilien mulin meatin sav vasi keil. ⁴⁰Nilinguk kihi houlu en kantri onak ka meatin onak keil ilong kat asa kihiteni. Keihoen ten tounah vasi, nilingi en hem, ka vuluk tatondanien enges nututi.^b ⁴¹Kosa, naling hek enuk keke komai kovi ‘Avat ten Kavmen’ ten out Isip.” ⁴²Ka asuv houlu kulat ring ten keihoen onen ka lingi en kalihen. Evus, kei musin en Siosep en more eisin koa muoh ka ling gol sen tai mul en hiren.^c ⁴³Evus, san kat koa hos lehei keke Siosep heloh eni, koanek vi onen meatin koa vi he matu onen asuv houlu. Ka navong mul muloh eni, meatin keil avisohiso avit, “!Almalingling! !Avat ten Kavmen mul mai, almalingling!” Mukonek, Siosep mai vi Avat ten Kavmen ten out Isip.

⁴⁷En sua oulu (7) ten amas, anien houlu vis houlu mok. ⁴⁸En out vasi, Siosep lah ruain teisao en uti uit keil ka lingi mul en mari eim tai en taon

^b 41:40 Umen 7:10 ^c 41:42 Dan 5:29

keil. Uti uit koa mul en taon vasi keil ka ran ah keil koa mul rahiti. ⁴⁹Uti uit houlu vis houlu mok keke Siosep sakras vahuli vasi, asuval veien ten atas.

⁵⁰Mulamu en avong ten amai, Siosep kur ahin tai, isen Asenat, natnahin **pris** tai, isen Potefara. Kei kur titan Siosep elu. ⁵¹En moeite onen ling isen Manase koa aneite teni vi ‘ek vobong’ veni vit, “Ahi sakinau ek vobongen mahien onak ka koakeil en teim onen tata onak.” ⁵²Ka en koa katau, ling isen ‘Efrem’ koa aneite teni vi ‘san titiali’ veni vit, “Ahi san titiali keil minau en out tasakvisien keil onak.”

⁵³Navong sua oulu (7) ten amas en out Isip mai va, ⁵⁴avong ten amai mai suval koa Siosep viteni. Mari amai mul en kantri sav keil emun, ka en out Isip enges, anien mul ien.^d ⁵⁵Avong amai kat meatin keil ten out Isip, umai apeah asuv houlu ven anien. Sakini viteni min keil vit iha ven Siosep ka umon asa hehiteni min keil. ⁵⁶Avong ten amai mai tisa revu mok, sakini Siosep maeni meatin keil onen asehen voiteh ten mari eim ten uit en taon vasi keil. Ka me-Isip keil umai avuli. ⁵⁷Meatin keil umai en out Isip aka en out sav houlu avahul uti vit veni anien tovuol en out vasi.

Ahi sakin Siosep mai vi sise koa vating koe moulien onen Siekob ka onen keil vaka ien

Senesis 42:1-8; 45:4-11,25-28

42 ¹En out Kenan, an tisa mai rokol keil emun ka meatin keil, amai kat keil. Ka **Siekob** long kilea keke pulaoa mul en out **Isip**, kei viteni min natnali keil vit, “?Kami mimul mileles kami vensa? ²Naraengoni keke pulaoa mul en out Isip. Miheha en out enek, mihehul tei hesakini rehermattei ven amai.”^e ³Sakini, halualim (10) en tunali hahah keil onen Siosep uva avul pulaoa en out Isip. ⁴Ka tunali Siosep kati koa isen **Bensamin**, Siekob rosilatei vouisil keil veni metau keke tounah tei nasuti en sise. ⁵Sakini natnali **Siekob|Isrel** keil uva ral min teisav keil keke avahul pulaoa, veni anien tovuol emun en out Kenan.

⁶En avong koanek, Siosep vi Avat ten Kavmen en out Isip, ka meatin keil aka en out savsav keil umai veni avahul pulaoa rani. Sakini tunali Siosep keil umai veni ka uva netan mini, veinae vita rokol atan. ⁷Navong Siosep les keil, lei kilea tunali keil ka mumoni suval koa kei reingeingen keil. Vis keih imok min keil vit, “?!Mika kave!?”

“Komai meka en out Kenan. Emai vati mivahul tei pulaoa.”

⁸Avaseini keke Siosep lei kilea keil, ka keil alei ras nan.

Tunali Siosep keil avul pulaoa rani ka akuri suk uva ven tata one en out Kenan. Katau ris, navong akan vasi pulaoa koa akuri, uva ris Isip avahul tei ris pulaoa.

^d 41:54 Umen 7:11 ^e 42:2 Umen 7:12

45 ⁴Evus, Siosep viteni min keil vit, “Almai vesesal.” Ka uva veni suval ka viteni. “Inau, tuak onami, Siosep. Kei koa mimaen me-Isip keil avuli. ⁵Minalongtei natisa vuo minaselus kattei kami ven asa koa mimumoni. Tounah koa mimumoni enau vi hatkatien onen Ahi. Kei sila nau namulamu en kami makataun moulien onen meatin keil. ⁶Sua elu suk keke anien tovuol en out ekok, ka sua elim (5) hemai veah keke meatin sakras voumon etai tounah en ah esen. ⁷Ahi sila nau numai ekok moumoni vatiamal onami varvupuoltei, ka titiali keil orer koa ikistal en ir imoul lises. ⁸Sakini, rovitei kami mivasa lat nau mamai ekok. Ahi keinek, kei vati lat inau navi hen matu onen asuv houlu ten out Isip. Navi houlu en teim onen ka navi Avat ten Kavmen ten mari kantri koanik.

⁹“Mihekalah miheha ven tata, mihehiteni mini mihehit, ‘Natmali Siosep vit Ahi mumon kei vi Avat ten Kavmen en out Isip. Konatonte, kikalah kiha.’ ¹⁰Kito en atan ten out Kosen vesesal venau: keik, natmali keil, avu onom keil, sipsip keil esom, nani keil esom, ka buluk keil esom emun. Mihekur vasi tounah keil onami imai. ¹¹Munak kito en atan en out Kosen, nakilea malei kat kami. Sua elim (5) veah mul mai keke anien hetovuol. Ka ek rovattei keik, vuo onom keil vuo tounah keil koa milei kati avamat ven amai.’ ”

²⁵Sakini alokovein out Isip ka uva ris teim ven tata one en out Kenan. ²⁶Aviteni min tata one avit, “!Tata! !Siosep mul moule veah! !Kei vi Avat ten Kavmen en out Isip!” Siekob en von ka rokurtei anatin en keil.

²⁷Ka navong aviten tounah koa Siosep viteni min keil, ka les kat koa hos mul lehei koa Siosep sani vakur kei vaha en out Isip, kei leh revu ris eang onen ka lei kilea anatinien en selusien one. ²⁸Kei vit, “!Anatin eli! Natkuli, Siosep, moule veah! Rovaha malesi mau. Nakilea hervitei tuetin nimat.”

Siekob va en out Isip ral min onen keil ka Ahi sakin keil umai avi houlu
Senesis 46:1-7,28-30; 47:27-28

46 ¹Sakini **Siekob|Isrel** lah vasi tounah keil onen ka va mau en out Bersiba. En out enek, kei mumon sanien votut min Ahi koa **Aesak**, tata onen, va netan mini. ²En vongien, Ahi selus mini en matil vovoien tai vit, “!**Siekob!** !Siekob!”

Siekob vit, “?O-o, inau li ke?”

³“Inau Ahi, navi Ahi onen tata onom. Konametautei kovaha en out **Isip**. Numon vatiamal onom hemai hehi mari kantri tai. ⁴Inau niha hetal minuk ka nikur koek en sise vaha en out Isip. Ka hekatau, nilah ris vatiamal onom hemai ris ekok. Ka Siosep emok heoteh koe metom navong kimat.”

^f 45:9 Umen 7:14

⁵Navong Siekob mea ran out Bersiba, natnali keil aling kei ka titae keil ka ahin one keil en kat ten hos koa Asuv Houlu ten out Isip maeni ven keil. ⁶Keil alah buluk ka sipsip ese keil ka tounah keil koa alahi avong aro en out Kenan. Siekob va en out Isip ral min vatiamal onen.⁸ ⁷Anatin, va ral min natnali keil, natnahin keil, ka havinali ka havinahin keil emun.

²⁸Siekob sila Sudah va mulamu vahis Siosep keke vahisu mini en out Kosen. Navong arokol out enek, ²⁹Siosep vut en kat ten hos ka muloh va en out Kosen vahisu min tata onen. Navong luvisu, lukav kat keilu ka Siosep murang taveah emok. ³⁰Siekob viteni min Siosep vit, “Munak nimat kosa, nimat hetal min tomat veni nalesuk en metok keke komoul.”

47 ²⁷Me-Isrel keil aro en out Kosen en kantri ten out Isip. Tounah keil one mai vi houlu ka titae keil umai avi houlu vis avi houlu mok. ²⁸Siekob ro en out Isip sua teindan oulu (17), rokol avong sua onen vi handred tai hanumau elu ka oulu mun (147).

Selusien ekor ka matien onen Siekob

Senesis 48:1-6,13-21; 49:8-10,33

48 ¹Avong vahis muli, Siosep kur selusien tai koa vit, “Tata onom mesai.” Sakini, kur titan keilu, Manase ka Efrem, telva telsao eni. ²Navong **Siekob** longe keke natnali Siosep mai valesi, mun tina mea ka rondan en avet onen. ³Siekob viteni mini vit, “Navong naro veah en out Lus en atan ten out Kenan, Ahi ten Keihoen kistal venau ka rokol kat nau ⁴vit, ‘Inau nisakin titam keil ihi houlu vis ihi houlu mok. Keil imai ihi mari vangi meatin keil. Ka atan ekek, nisani min vatiamal onom keil enek keke ito eni lises ka lisenges.’”^h

⁵Evus, Siekob viteni mun vit, “Siosep, ehon onom koa avasi keilu en out **Isip** mulamu en avong numai ekok, nikur kan keilu luhehi onak. Efrem ka Manase luhesuval ehon onak keilu, Ruben ka Simeon. ⁶Munak ehon tei ris ikistal enuk, ihi onom esuk. Atan koa keil ikuri, ikuri ran out koa nisani min Efrem ka Manase.”

¹³Sakini Siosep ling Efrem en usiven Siekob koa meil, ka Manase en usiven matu. ¹⁴Ka Siekob mupes en hen esuk, ka ling hen matu mul en vatin Efrem, avaseini vi tasite. Ka hen meil, lingi mul en vatin Manase koa vi moeite.ⁱ ¹⁵Evus, rokol kat Siosep vit,

“Ahi koa **Ebrahim** ka **Aesak**, tata keilu onak, lumusili, kei hetokol kat ehon keilu ekek.

Ahi koa lei kat revu moulien onak rokol avong kosa, hetokol kat keilu.

⁸ 46:6 Umen 7:15 ^h 48:4 Sen 28:13-14 ⁱ 48:14 En saken onen Siu keil, houhouen mul en hen matu mulin hen meil.

¹⁶ Ka angelo koa kur koe nau en avong tatisa keil, hetokol kat keilu.

Isok ka isen tata onak keilu, Ebrahim ka Aesak, telhemoul en ehon keilu ekek.

Titaealu keil ihi houlu, ka vatiamal onealu ihi houlu mok en out netan.”

¹⁷Navong Siosep les tata onen ling hen matu mul en vatin Efrem, rositei veni. Sakini mul sak vakulat hen tata onen ran vatin Efrem ka valingi en vatin Manase. ¹⁸Kei viteni min tata onen vit, “!Vuo, romukteinek! Kiling hem matu hemai ekok en vatin koa moeite.”

¹⁹Tata onen seseini vit, “!Natkuli, nakilea! Vatiamal onen Manase imai ihi vangí meatin tai koa hemarite. Ka vatiamal onen tunali koa tasite imai ilin onen keil, imai ihi mari vangí meatin keil koa hehi houlu mok.”

²⁰Sakini kei rokol kat keilu en avong enek vit, “Me-Isrel keil ihit usil keilu en avong ten tokolkatien ihit, ‘Ahi hetokol katuk hesuval koa kei mumoni en Efrem ka Manase.’ ” En sakien enek, Siekob ling Efrem mulamu en Manase.^j

²¹Evus, Siekob viteni min Siosep vit, “?Kolesi? Vesesal mamat. Ka Ahi heto venuk ka hekur keik kiha ris en atan esen avu onom keil.”

Evus, Siekob vise ruain natnali sav keil, rokol kat keil ka viten tounah koa hekistal en vatiamal one keil en avong koa hemai veah. Ka min Sudah, viten selusien koanik:

49 ⁸“Sudah, tumali keil ihou lat isom.

Keik ku vasin koakeil ivae hetal minuk, ka tumali keil iha netan enuk.

⁹Sudah suval laeon^k koa mu vini tirendan tai ka kani.

Evus, va ris en vulin, mutelan ka matil. Ka meatin tovuol vaha vesesal veni.

¹⁰Hiasuvien ten keihoen onen asuv houlu keil hel lisenges en Sudah ka vatiamal onen.^l

Meatin keil ten kantri sav ihouhou mini, ilong kati ka isan sanien keil one mini.”

³³Navong Siekob san selusien ekor min natnali keil evus, mutelan risi en avet onen ka mat.^m

Matien onen Siosep

Senesis 50:22-26

50 ²²Siosep ro nges ral min me-Isrel keil en out **Isip** rokol navong sua onen vi handred tai ka halualim mun (110). ²³Kei moulu

^j 48:20 Hib 11:21 ^k 49:9 Nam 24:9; Rev 5:5 ^l 49:10 Tokolkatien koanik mai vi anatin veni asuv houlu Deved ka Solomon ka Iesu Kristo ral min asuv houlu sav keil emun aka en vatiamal onen Sudah. ^m 49:33 Umen 7:15

semau les titan Efrem keil ka havinali keil. Les titan Makir koa vi natnali Manase, ka kur revi keil umai en vatiamal onen. ²⁴Kei viteni min tunali keil vit, “Vesosal mamat, ka nakilea keke Ahi helei kat kami ka helah lat kami mihemea ran atan koanik. Helamun kami miheha en atan koa kei vat kati min **Ebrahim, Aesak** ka **Siekob.**” ²⁵Evus Siosep vis keil avoumon hatkatien tai mini vit, “Mihehat kati minau keke navong Ahi helamun kami miheha en atan enek, mihekur kat sik ran von tatetahinien onak hetal min kami ka mihetahini ien.”ⁿ

²⁶Rovitei tuetin, Siosep mat. Sua onen rokol handred tai ka halualim mun (110). Musil sakien onen me-Isip keil, asak revi teiai onen keke navotei ka alingi matil en bokis ten matien.

ⁿ 50:25 Eks 13:19; Sos 24:32; Hib 11:22